

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete

Medhörning vid barnförhör

Upplevelser ur ett socialsekreterarperspektiv

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

Vårterminen 2023

Desirée Johannesson Thörnqvist

Handledare: Fil. Dr Anneli Larsson

Antal ord: 19573

Sammanfattning

Syftet med studien har varit att ta reda på socialsekreterares upplevelse av samverkan i form av medhörning vid barnförhör med barn som misstänks varit utsatta för brott. Empirin samlades in genom kvalitativa intervjuer med sex stycken socialsekreterare som hade anställning inom barn och familj i Storgöteborg. Empirin analyserades med hjälp av tematisk analysmetod där tre huvudteman framkom, *Socialsekreterarens roll vid medhörning, relationer mellan professionella samt Socialsekreterarens fortsatta arbete*. Till de tre huvudtemana hör två underteman var som utvecklade förståelsen kring huvudtemat ur olika perspektiv. Analysen är grundad i tidigare, internationell såväl som nationell, forskning samt teoretiska- och analytiska begrepp som makt, sociala representationer och handlingsutrymme.

I resultatet framkom det att socialsekreterare uppskattat utbytet med andra professionella som samverkan på Barnahus innebär för socialsekreteraren. I samband med samverkan beskriver socialsekreterarna dock svårigheter med att definiera syftet samt sin egen roll som deltagare. De diskuterade även andra professionellas förväntningar på informationsutbyte. Det förekom beskrivningar av maktobalans i samverkan, framförallt med företrädare från rättsväsende. Vidare beskrev socialsekreterare sina erfarenheter av hur medhörningen haft relevans för den vidare handläggningen. På detta område förekom erfarenheter av krishantering såväl som resonemang kring dokumentation och ärendegång.

Nyckelord: Samverkan, Medhörning, Barnahus, Socialsekreterare, Barn som far illa

Förkortningar

BrB - Brottsbalk

FB - Föräldrabalk

FN - Förenta nationerna

FuK - Förundersökningskungörelse

HSLF-FS - Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m

LVU - Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga

OSL - Offentlighets- och sekretesslag

SFS - Svensk författningssamling

SoL - Socialtjänstlag

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	2
Förkortningar.....	3
Innehållsförteckning.....	4
Förord.....	6
1. Inledning.....	7
1.1 Bakgrund.....	7
1.3 Syfte och frågeställningar.....	11
2.Fördjupad kontext.....	12
2.1 Socialnämndens uppdrag kring barn.....	12
2.2 Åklagarmyndigheten och polismyndighetens uppdrag kring barn.....	13
2.3 Samverkan för barnets bästa.....	16
2.3.1 Sekretess.....	17
2.3.2 Barnahus.....	18
3.Kunskapsläge.....	20
3.1 Övergripande hinder och framgångsfaktorer.....	20
3.2 Professionernas olika mål, uppdrag och rollfördelning.....	22
3.3 Barnahus: informationsutbyte och minskade kontakter.....	23
3.3.1 Medhörning.....	25
4.Teoretiskt ramverk.....	27
4.1 Makt.....	27
4.2 Sociala representationer.....	29
4.3 Handlingsutrymme.....	30
5. Metod.....	32
5.1 Val av metod, fördelar- och begränsningar.....	32
5.2 Urvalsprocess.....	33
5.3 Genomförande av intervjustudien.....	35
5.4 Bearbetning av empirin.....	37
5.5 Analysmetod.....	39
5.6 Studiens tillförlitlighet.....	40
5.7 Forskningsetiska överväganden.....	42
6. Resultat och analys.....	46
6.1 Socialsekreterarens roll vid medhörning.....	47
6.1.1 Beredd att agera.....	49

6.1.2 Otydlig roll och otydliga rutiner	52
6.2 Relationer mellan professionella.....	55
6.2.1 Någon annans arena	56
6.2.1 Samverkan och informationsutbyte	60
6.3 Socialsekreterarens fortsatta arbete.....	63
6.3.1 Att följa upp och ta hand om reaktioner	64
6.3.2 Medhörningens betydelse för fortsatt handläggning	67
7. Avslutande diskussion	72
7.1 Slutsatser och diskussion	72
7.2 Framtida forskning.....	76
Referenslista	78
Bilagor	81
1. Informationsbrev	81
2. Intervjuguide.....	82

Förord

Först och främst vill jag säga TACK!

Stort tack till min handledare Anneli Larsson för att du inte slutat heja på mig, trots min skrivkramp och frustration. Stort tack till min chef Anna-Karin Bondesson för att du, vänligt men bestämt, ställt krav på mig. Stort tack till underbara intervjudeltagare som bidragit med kloka reflektioner. Stort tack för det arbete ni socialsekreterare gör **varje dag** för barn som riskerar att fara illa. Stort tack till vänner och kollegor som agerat bollplank och pluggkompisar i brist på uppsatskompanjon. Stort tack till mig själv för att jag faktiskt färdigställt denna studie.

Efter den långa arbetsprocessen är jag stolt över att kunna presentera ett arbete som fokuserar på att synliggöra svåra ställningstaganden socialsekreterare behöver göra dagligen. Respondenterna har bidragit med viktiga, kloka tankar om samverkan och om hur yrkeskåren resonerar kring sitt arbete för att skydda barn i utsatta situationer. Jag hoppas att detta väcker eftertanke och inspiration till att utforska detta vidare hos dig som tar del av denna studie.

Desirée Johannesson Thörnqvist

1. Inledning

1.1 Bakgrund

I Jernbro och Jansons (2017) nationella kartläggning om våld mot barn framkommer det att 44 procent av drygt 4000 deltagande barn i studien varit utsatta för någon form av våld från en vuxen. Cirka 36 procent av dessa har uppgett att våldet de upplevt utövats av en förälder.

Våld som begrepp definieras på olika sätt i olika sammanhang. En vanligt förekommande definition av våld är:

Våld är varje handling riktad mot en annan person, som genom denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från något som den vill (Isdal 2001, s. 34).

Med denna definition kan man förstå flera olika typer av våld, så som fysiskt våld, psykiskt våld, sexuellt våld, ekonomiskt våld, materiellt våld, latent våld eller försummelse. Våld i olika former mot barn, direkt utsatthet eller upplevelse av våld kan orsaka påtagliga risker för att barn och ungas hälsa och utveckling skadas eller påverkas negativt både i ett kortsiktigt och långsiktigt perspektiv (Socialstyrelsen 2018).

I drygt fyra decennier har fysisk bestraffning eller annan kränkande behandling mot barn varit förbjuden i Sverige; år 1978 kom propositionen om förbud mot aga som sedermera blev lag år 1979 (Föräldrabalken SFS 1949:38; Justitiedepartementet 1978). Utöver lagstiftningen om förbud mot aga ratificerades även FN:s konvention om barnets rättigheter, också kallad barnkonventionen, i Sverige 1990 (Socialdepartementet 2014) och blev därtill svensk lag år 2020 (Lagen om Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter SFS 2018:1197).

Lagstiftningen mot aga samt Barnkonventionen är två av de mest relevanta lagar Sverige kan ta stöd av i barnrättssammanhang. I barnkonventionens artikel 19, formuleras det:

Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa, sociala och utbildningsmässiga åtgärder för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavarens eller annan persons vård. Sådana skyddsåtgärder bör, där så är lämpligt, innefatta effektiva förfaranden för såväl upprättandet av sociala program som syftar till att ge barnet och de personer som har hand om barnet nödvändigt stöd, som för andra former av förebyggande och för identifiering, rapportering, remittering, undersökning, behandling och uppföljning av fall av ovan beskrivna sätt att behandla barn illa och, där så är lämpligt, förfaranden för rättsligt ingripande (Socialdepartementet 2014, s. 32).

I ovanstående citat framgår det att Sveriges stat genom att ratificera och lagstifta konventionen har antagit ett ansvar för att skydda barn från att på olika sätt fara illa i sina föräldrars eller annan omsorgsgivares vård. Staten har också ett ansvar för att följa upp och ge rätt stöd till barn som har erfarenheter av att våldsutsatthet eller annan vanvård. Det påpekas även i artikel 19 (Socialdepartementet 2014) att barn vilka är utsatta för våld eller vanvård har rätt att få sin fråga prövad genom ett rättsligt ingripande.

Våld i nära relation och våld mot barn kan utredas såväl ur en skyddskontext som en rättslig kontext där den första har fokus på barnets sociala situation, omsorg och skydd från fortsatt våld medan den senare fokuserar på barnets utsatthet för brott. Socialnämnden, polismyndigheten och åklagarmyndigheten är tre av de

myndigheter som kan involveras när barn blivit utsatta för våld eller andra övergrepp. Socialnämnden och polismyndigheten bär på olika delar av statens ansvar att skydda barn från våld, stötta barn som varit utsatta för våld och utreda brott när barn varit utsatta för våld (Socialtjänstlag SFS 2001:453; Polislag SFS 1984:387). Socialnämndens och polismyndighetens arbete är ofta sammanflätade; utredning av barnets behov av skydd och stöd samt utredning av brott kan ske parallellt och gälla samma barn och samma händelse eller situation. Föregående påstående styrks i Rikspolisstyrelsens rapport (2009) som beskriver att samverkan kring barn som varit utsatta för brott syftar till att säkerställa barns bästa och tillse att barn skyddas och får stöd från samhället utifrån en helhetssyn.

Helhetssynen kring barn som utsatts för brott är extra viktig då våld mot barn inte innebär att det med självklarhet utdöms en rättslig påföljd för utövaren trots lagstiftningen mot aga (Andersson 2019). Enligt Andersson (2019) framgår det, utifrån studier av praxis, att domar kring våldsbrott mot barn är ett komplicerat område som är beroende av flera omständigheter så som omfattning av våldet, barnets skyddslöshet samt föräldrars tillsynsskyldighet. För att våld ska betraktas som brottsligt och straffbart behöver det enligt brottsbalken uppfylla vissa särskilda rekvisit, ske med uppsåt samt orsaka viss typ av skada och smärta. I brottsbalken framgår dessutom inget särskilt hänsynstagande till att brott begås mot barn (SFS 1962:700).

När barn blivit utsatta för våld eller övergrepp och brott ska utredas parallellt med skydd kan samverkan ske med hjälp av så kallade Barnahus som är en plats för samverkan kring barn som varit utsatta för brott (Rikspolisstyrelsen 2009).

Samverkande parter på Barnahus eller i andra fall där barn varit utsatta för våld, innehåller olika konstellationer av socialtjänst, polis, åklagare, rättsmedicin samt hälso- och sjukvård. Riktlinjer kring denna samverkan finns för att säkerställa att man utifrån barnets bästa samverkar på ett effektivt och rättssäkert sätt (ibid.).

1.2 Problemformulering

Samverkan, oavsett medpart, är en viktig del av arbetet inom socialtjänsten för att säkerställa helhetsbedömningar kring barnets situation och barnets bästa. Det är av vikt att samverkan har tydliga ramar och mål för att fylla sitt syfte och bli konstruktivt och användbart i arbetet för barns bästa. Samverkan i sin bästa form kan också minska antalet påfrestande kontakter för barn med omfattande och mångfacetterat behov av stöd och skydd från flera olika aktörer (Socialstyrelsen 2013; Myndigheten för skolutveckling, Rikspolisstyrelsen & Socialstyrelsen 2007).

I de fall som berör våldsutsatta barn där våldet också är polisanmält deltar ofta en socialsekreterare, från den socialnämnd som barnet har sin ordinarie tillhörighet till, i samverkan med Barnahus genom så kallade samråd. Under samråd kan det samverkas kring kännedom om barnets förutsättningar och planering inför barnförhör kan göras. Vid samråd kan företrädare för både hälso- och sjukvård, socialtjänst, polismyndighet delta för att planera samt delge och inhämta kännedom som kan vara av vikt för att skapa bra förutsättningar för barnet vid ett barnförhör samt vid fortsatta insatser, ansvariga för att kalla till ett sådant samråd är ofta socionomer på Barnahus (Larsson 2022).

På Barnahus kan det också hända att socialsekreterare deltar vid medhörning där deltagarna lyssnar i ett externt medhörningsrum då barnförhör med barn hålls (Rikspolisstyrelsen 2009). I medhörningsrum kan flera olika professioner delta, beroende på omständigheter, till exempel åklagare, polis, psykolog och barnets målsägarbiträde. Deltagandet sker med avsikt att bistå med stöd och resurs för barnets bästa. Medhörningen kan därmed förstås som en form av samverkan (Larsson 2022).

I *Brott mot barn – åklagarens barnhandbok* (Åklagarmyndigheten 2019) finns samråd nedskrivna som en tydlig kategori under samverkansavsnittet. Medhörning har dock inte en lika tydlig plats i denna handbok som en aktivitet kopplad till samverkan. Åklagaren är den som bestämmer om vilka professioner som får närvara vid ett barnförhör och uppgifter som framkommer under

barnförhör lyder under förundersökningssekretess vilket gör att socialtjänstens möjlighet att journalföra förhöret kan variera. Det framgår dock att det är för barnets bästa att koordinera utredning hos både socialtjänst och polismyndighet och att socialtjänsten får ta del av vad som framkommer i barnförhör för att få underlag till skyddsbedömning av barnets situation (Åklagarmyndigheten 2019.).

Barnahus är en plats för samverkan kring barn som varit utsatta för brott. Samverkan verkar dock inte alltid ha en tydlig struktur beroende på omständigheter och situation. I barnförhörssammanhang verkar medhörning och samråd skilja sig åt i både ramar och struktur, samtidigt som det framgår att medhörningen är viktig för socialtjänstens vidare arbete. Jag upplever därför att det finns ett behov av att ta reda på och förstå mer kring hur socialsekreterare uppfattar och använder sig av medhörning vid barnförhör i sitt arbete som socialsekreterare för att vidare förstå hur denna samverkan kan utvecklas för barnets bästa.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att ta reda på socialsekreterares upplevelse av samverkan i form av medhörning vid barnförhör med barn som misstänks varit utsatta för brott. Frågeställningar för att besvara detta syfte är:

1. Hur ser socialsekreterare på sin roll som medhörare under barnförhör?
2. Hur ser socialsekreterare på sin delaktighet som medhörare under barnförhör?
3. Hur resonerar socialsekreterare kring medhörningens betydelse för det fortsatta arbetet med barnet inom socialtjänsten?
4. Vilka framgångsfaktorer och utvecklingsområden för medhörning identifieras av socialsekreterare?

2. Fördjupad kontext

För att få en djupare förståelse för denna studie, den tidigare forskningen och resultatet presenteras i detta avsnitt grundläggande fakta om lagstiftning och andra förutsättningar som påverkar socialnämnd, rättsväsende såväl som samverkan när det gäller barn som upplevt våld.

2.1 Socialnämndens uppdrag kring barn

Sverige har, som tidigare konstaterat, en omfattande lagstiftning som berör barn och unga och deras rätt till en trygg barndom. Rätten till en trygg barndom regleras framförallt i SoL, Socialtjänstlagen (SFS 2001:453), FB, Föräldrabalken (SFS 1949:381) samt i Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (SFS 2018:1197). I Sverige är kommunernas socialnämnd den myndighet vilken bär det yttersta ansvaret för att säkerställa att rättigheterna kring trygg barndom tillfogas alla barn. Olika socialnämnder har olika delegationsordningar. En vanlig delegation är att myndighetsutövning som berör barns rätt till stöd och skydd hanteras av tjänstemän, socialsekreterare, inom socialtjänstens individ- och familjeomsorg (Sveriges kommuner och regioner [SKR] 2021). Det framgår även av SoL 3 kap. 3 a § (SFS 2001:453) att personer som arbetar med att handlägga ärenden kring barn och unga ska ha en socionomexamen.

I SoL 5 kap. 1 § (SFS 2001:453) framgår det att socialnämnden har ett omfattande uppdrag kring barns säkerhet och skydd. I den första punkten i paragrafen står det skrivet att socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden. I den sjätte punkten framgår det att socialnämnden tillsammans med andra samhällsorgan, organisationer och andra som berörs, ska uppmärksamma och verka för att barn och unga inte vistas i miljöer som är skadliga för dem. Det finns totalt tio punkter under denna paragraf som också syftar till att tydliggöra det omfattande ansvar socialnämnden har i arbetet med barn och unga. Det bör också förtydligas att socialnämndens arbete för barn och

unga också utgår ifrån FB (SFS 1949:381) och dess 6 kap. 2 § där det framgår att barnets vårdnadshavare har ansvar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov av omvårdnad, trygghet och god fostran blir tillgodosedda. Det betyder att en stor del av socialnämndens arbete för att tillförsäkra barn en uppväxt under trygga och goda förhållanden handlar om att förse vårdnadshavare med rätt stöd för att bättre klara av föräldraskapet (Socialstyrelsen 2015).

Utöver de grundläggande skyldigheterna socialnämnden har gällande barn och unga så framgår det också av SoL 5 kap. 11 § (SFS 2001:453) att socialnämnden har en skyldighet att verka för att barn som utsatts för brott och deras närstående får stöd och hjälp. Det tydliggörs dessutom att nämnden ska ta hänsyn till att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående också är brottsoffer. För att kunna uppmärksamma barns situation och erbjuda stöd ska socialnämnden enligt 11 kap. 1 § SoL (SFS 2001:453) utan dröjsmål inleda utredning då ansökan, anmälan eller information inkommit på annat sätt till nämnden som kan föranleda åtgärd av nämnden. Utredningen ska göras så skyndsamt som möjligt men får maximalt uppgå i 120 dagar. I de fall socialnämnden bedömer att det finns behov av biståndsbedömt stöd enligt 4 kap. 1 § SoL (SFS 2001:453) är stödet beroende av samtycke och baseras på frivillighet i medverkan från barn och vårdnadshavare. I vissa fall har socialnämnden möjlighet att agera utanför dessa ramar, detta för att ge barn och unga det stöd och det skydd de behöver då samtycke till nödvändiga insatser inte finns. Förutsättningar för sådana förhållanden regleras i LVU, Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (SFS 1990:52).

2.2 Åklagarmyndigheten och polismyndighetens uppdrag kring barn

Sveriges rättsväsende är uppbyggt av flera myndigheter som tillsammans ansvarar för att skapa och upprätthålla rättstrygghet och rättssäkerhet i samhället. Rättssäkerhetsbegreppet beskrivs av Justitiedepartementet (2015) som att myndighetsutövning och rättsskipning ska bedrivas enhetligt och med hög

kvalitet, den ska därtill vara förutsägbar och därmed likvärdig oavsett vilken medborgare den berör. Rättstrygghet å andra sidan berör i sin tur den enskilde personen samt andra rättssubjekt och dennes rätt att vara skyddad mot brottsliga angrepp gentemot liv, hälsa, frihet, integritet och egendom (ibid.) De myndigheter som finns inom rättsväsendet har därför olika uppdrag, såsom rättskipande, brottsförebyggande, utredande och övriga uppdrag. Bland dessa myndigheter kan man finna bland annat Sveriges Domstolar, Polismyndigheten, Kriminalvården, Åklagarmyndigheten, Brottsoffermyndigheten med flera. De myndigheter som framförallt är aktuella i brottsutredande arbete är Åklagarmyndigheten samt Polismyndigheten (Justitiedepartementet 2015).

När en individ utsatts för brott är det vanligaste att en anmälan görs direkt till polis. Åklagare ska kontaktas omgående för ställningstagande om att inleda förundersökning eller ej i de fall som anmälan berör misstanke om brott mot barn. Då någon under femton år ska höras under en utredning eller om utredning gäller brott som innefattar våld eller hot om våld mot närstående, tidigare närstående eller sexualbrott mot någon under arton år är åklagare alltid förundersökningsledare (Åklagarmyndigheten 2019).

Det framgår särskilt av FuK, Förundersökningskungörelse 2 a § (SFS 1947:948) att förundersökning som berör målsägande som varit utsatt för brott riktat mot dennes liv, hälsa, frihet eller frid och inte fyllt arton vid tiden för anmälan ska bedrivas särskilt skyndsamt. Detta gäller om brottet är föreskrivet fängelse i mer än sex månader. Enligt Åklagarmyndigheten (2019) bör förhör hållas inom fjorton dagar efter att anmälan skett där ett barn är målsägande. Syftet med ett omgående barnförhör är då att ta tillvara på barnets berättelse medan barnet fortfarande är motiverad att tala om vad det varit med om eftersom avslöjande och anmälan ofta är grundade i en särskild händelse. Syftet är också att undvika att barnet blir påverkat av samtal med andra eller att barnet glömmet.

När förhör ska hållas med ett barn under arton år, oavsett om barnet är målsägande, misstänkt eller vittne har åklagar- och polismyndigheten ett särskilt ansvar enligt FuK 16 - 18 §§ (SFS 1947:948). Ansvarig socialnämnd bör underrättas om tid och plats i god tid inför förhör. Förhöret ska planeras och verkställas på ett sådant sätt att barnet inte far illa av omständigheterna eller att förhöret väcker onödig uppståndelse. Det framgår också att förhör som berör frågor om sexuallivet ska behandlas med särskild varsamhet (ibid.). Enligt FuK 16 - 18 §§ (SFS 1947:948) ska utredningen och förhöret utföras på ett sådant sätt att det inte blir mer ingripande än vad som krävs utifrån omständigheterna. Med hänsyn till barnets bästa och utredningens art ska ej fler förhör än vad som är nödvändigt hållas. Dessutom framgår det att förhørsledaren ska ha särskild kompetens för att hålla förhör med barn. Åklagarmyndigheten (2019) menar att förhørsledare som håller i förhör med barn bör ha genomgått Polismyndighetens barnförhørsledarutbildning eller annan utbildning motsvarande denna. I vissa fall kan det enligt FuK 19 § (SFS 1947:948) finnas skäl för att någon med specifik sakkunskap om barn- eller förhørspsykologi deltar eller yttrar sig om barnets berättelse. Detta är tillämpligt i fall då barnets utsaga är av avgörande betydelse för utredningen och därtill beroende av hänsyn till barnets ålder och utveckling samt brottets karaktär.

En särskilt viktig del i Åklagarmyndighetens arbete är ansvaret att utse särskild företrädare för barn. Enligt Lag om särskild företrädare för barn 1 § (SFS 1999:997) ska en särskild företrädare förordnas för barnet under vissa omständigheter. Dessa gäller när en förundersökning inletts eller återupptagits gällande brott som har fängelse i straffskalan. Ett till kriterium är att brottet begåtts mot någon under arton år och vårdnadshavare kan misstänkas för brottet eller om vårdnadshavare med anledning av sin relation till den misstänkte inte kan ta till vara på barnets rätt.

2.3 Samverkan för barnets bästa

Enligt Förvaltningslagen 8 § (SFS 2017:900) ska myndigheter samverka med andra inom samma verksamhetsområde och därtill också hjälpa den enskilde genom att hämta nödvändig information från andra myndigheter. Socialnämnden är särskilt uppmuntrad och särskilt skyldig att samverka med andra, vilket framgår i SoL 5 kap. 1 a § (SFS 2001:453). Samverkanspartners för socialnämnden kan bestå av andra samhällsorgan, myndigheter, organisationer eller övriga som arbetar kring barn som far illa eller riskerar att göra så. Något som också framkommer under samma lagparagraf är att socialnämnden aktivt ska verka för att samverkan blir av när det finns ett sådant behov.

Det är viktigt att tydliggöra att samverkan mellan myndigheter inte är ett självändamål. Samverkan ska ske utifrån barnets behov av insats och stöd, det betyder alltså att situation och person är avgörande för hur samverkan ska se ut och vilka som involveras i samverkan (Socialstyrelsen 2013). Samverkan bör inte heller ske över huvudet på individen, resultatet av samverkan påverkas av hur barn och föräldrar görs delaktiga i sin process, därtill finns det också ett lagmässigt- och etiskt perspektiv kring individens delaktighet i samverkan (ibid.)

I socialtjänstens handbok *Utreda barn och unga*, framgår det att samverkan kan behövas i olika form och under olika skeenden i en handläggningsfas för att ge bästa möjliga hjälp till barn och deras familjer (Socialstyrelsen 2015). Liknande vägledning finns i *Brott mot barn - Åklagarens barnhandbok* (Åklagarmyndigheten 2019) där det framgår att åtgärder som sker inom ramen för förundersökningen ska samordnas med socialtjänstens insatser för barnet. Barnhandboken hänvisar till vikten av att berörda myndigheters arbete och utredningar inte försvåras av parallella utredningar hos andra myndigheter och att detta bäst avhjälpas med hjälp av samverkan (ibid.). Socialnämnden har utöver detta också en särskild skyldighet enligt 2 kap. 10 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSLF-FS 2022:39) att samverka på ett sådant sätt att olika aktörers insatser samordnas och ej motverkar varandra.

Även i Strategi för Samverkan (Skolverket, Rikspolisstyrelsen, Myndigheten för skolutveckling & Socialstyrelsen 2007) framgår det att syftet med samverkan mellan olika professioner och myndigheter är att kunna erbjuda så tidiga insatser som möjligt. För att kunna förebygga ohälsa och ogynnsam utveckling hos barn som far illa eller riskerar att fara illa är tidiga insatser en viktig framgångsfaktor. I samma strategi (ibid.) beskrivs samverkan som ett samhällsuppdrag som är gemensamt för alla myndigheter med någon koppling till målgruppen barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa. Alla dessa myndigheter delar ett ansvar för att skapa en fungerande helhet ur ett barnperspektiv.

2.3.1 Sekretess

Sekretess regleras i Sverige genom Offentlighets- och sekretesslagen (SFS 2009:400). I lagen finns kapitel avsedda specifikt avseende sekretess kopplade till intressen av att förebygga och beivra brott, OSL kap. 18 (SFS 2009:400), samt avseende sekretess till skydd för enskild inom socialtjänst, OSL kap. 26 (SFS 2009:400). Utöver detta finns en mängd generella bestämmelser kring sekretess samt övriga områdesspecifika bestämmelser kring sekretess att hitta i samma lagstiftning.

Socialtjänsten lyder under stark sekretess vilket kan identifieras i det omvända skaderekvisit som uttrycks i OSL 26 kap. 1 § (SFS 2009:400). Stark sekretess inom socialtjänsten innebär att offentlighet är undantaget medan sekretess är huvudregeln i förhållningssättet gentemot allmänhet och andra myndigheter utöver den egna socialnämnden. Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter ska därmed föregås av en sekretessprövning av uppgifterna. Sekretessprövningen är avsedd för att göra en bedömning kring huruvida utlämnandet av uppgifter kan leda till skada eller men för den enskilde (Ekroth & Fridström Montoya 2014).

Även myndigheter som arbetar för att förebygga och beivra brott omfattas av sträng sekretess gällande uppgifter som är kopplade till förundersökning i

brottsmål, OSL 18 kap. 1 § (SFS 2009:400). Trots den starka sekretessen som finns till skydd för vissa allmänna intressen samt den enskilde individen finns det flera sekretessbrytande bestämmelser som är tillämpliga inom ramen för samverkan mellan myndigheter. Två tongivande sekretessbrytande bestämmelser som handlar om hur information kan lämnas ut hittar man i OSL 10 kap. 1–2 §§ (SFS 2009:400). Paragraferna berör att sekretess kan brytas om individen samtycker till det eller om det är nödvändigt för att en myndighet ska kunna fullfölja sin verksamhet.

En av de viktigaste sekretessbrytande bestämmelserna i relation till samverkan mellan åklagar- och polismyndighet och socialtjänsten hittas i OSL 10 kap. 21 § (SFS 2009:400). Denna sekretessbrytande bestämmelse möjliggör samarbete kring utredningar om barnmisshandel och sexuella övergrepp. Ekroth och Fridström Montoya (2014) beskriver att utlämnande av uppgifter i dessa fall är av värde då polisens arbete och resultat kan vara avgörande för socialtjänstens agerande.

Utöver de sekretessbrytande bestämmelserna i OSL finns det viktig lagstiftning i förhållande till sekretess mellan andra myndigheter och socialnämnden som inte regleras i OSL. Regleringen återfinns i SoL 14 kap. 1 § (SFS 2001:453) vilken är en bestämmelse om skyldighet för vissa myndigheter och professionella, att anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom eller misstanke om att ett barn far illa. De som är skyldiga att anmäla oro är också skyldiga att lämna alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd till socialnämnden.

2.3.2 Barnahus

Samverkan på Barnahus har flera syften, bland annat att undvika återupprepad traumatisering för barnet under tiden för brottsutredning. Genom en koordinerad och effektiv organisering inom Barnahus ska barnet inte behöva återupprepa sin

berättelse flera gånger för olika professionella. En annan viktig del av Barnahus uppgift är att ta fram bevisföring på ett sådant sätt att barnet själv inte behöver delta i domstol i de fall åtal väcks (Lind Haldorsson 2017).

Enligt European Barnahus Quality Standards (Lind Haldorsson 2017) framgår det att Barnahus som verksamhet ska vara inbyggd inom ramen för de statliga myndigheter som finns. Sådana statliga myndigheter kan vara rättssystemet, socialtjänst eller hälso- och sjukvården. Beroende på land ser denna organisering olika ut. Gemensamt är dock idén om det tvärprofessionella bemötandet på en barnvänlig plats.

3. Kunskapsläge

Följande avsnitt är fokuserat på tidigare forskning som är relevant för denna studie. För att samla in den tidigare forskningen användes sökmotorn ProQuest Social Sciences. Sökorden som användes var "Multidisciplinary", "Collab*", "Child* Advocacy Center*", "CAC", "Child-abuse", "Interagency", "Inter*" och "Barnahus". I sökningarna har jag kombinerat sökorden med varandra både genom att föra in vissa ord tillsammans och kombinera vissa ord genom att använda kopplingar som "and" eller "or". Vid sökning på "Multidisciplinary" AND "Child* Advocacy center*" OR "CAC" OR "Barnahus" återfinns 951 träffar som är "Peer Reviewed". Till viss del har jag också studerat referenslistor på några av de litteraturstudier som funnits som sökträffar för att bredda sökresultatet till ytterligare relevant forskning på ämnet.

Den tidigare forskningen som samlats in är fokuserad på upplevelser och utfall av tvärprofessionell samverkan mellan socialtjänst och rättsväsende på Barnahus, eller liknande verksamhet, då barn utsatts för brott. Forskningen har valts ut med hänsyn till vad som har relevans för den här studien. Vissa studier jag valt är äldre och vissa är nyare, men de är utvalda utifrån en tanke på att visa på samband kring tvärprofessionell samverkan som funnits över tid. Mycket av den senare forskningen på ämnet är dessutom litteraturstudier som samlat övergripande bild av forskning på tvärprofessionell samverkan över tid. Jag har också valt att använda mig av en delstudie från en lärobok angående Barnahus. Valet är gjort utifrån att jag, tillsammans med handledare, bedömer att den bidrar med viktig kunskapsproduktion kring dokumentation.

3.1 Övergripande hinder och framgångsfaktorer

Att tvärprofessionell samverkan i barnrättsfall är önskvärt men också något som inte sker utan svårigheter är någonting som Newman och Dannenfelser (2005) utgår från i sin studie *Children's Protective Services and Law Enforcement: Fostering Partnerships in Investigations of Child Abuse*. Författarna till studien

undersöker hur tvärprofessionell samverkan mellan rättsväsende och socialtjänst fungerar och tar sig uttryck i fall kopplade till brott mot barn. Av studien framkommer det att representanter från både socialtjänst och polismyndighet värderar samverkan med varandra väldigt högt, i snitt 9.35 på en 10-gradig skala (ibid.). I Newman och Dannenfelters (2005) resultat sammanfattas därefter både hinder och framgångsfaktorer för samverkan och samarbete. Bland hindren finner vi; *olika mandat och mål utifrån profession, ärendeansvar, schemakrockar, otillräckliga resurser, skillnader i rutiner, otillgängliga lokaler samt bristande kunskap hos enskilda utredare*. I motsats till detta finns framgångsfaktorer så som; *Barnahus som samverkansform, gemensam utbildning för att förstå varandras roller och uppdrag, god tillgång till varandra, teamwork, kommunikation och goda relationer*.

Ett resultat som också identifierar liknande hinder och framgångsfaktorer i tvärprofessionell samverkan kan även hittas i studien *Identifying Successes and Barriers in a Child Advocacy Center: An Examination of Five Service Areas* (Krushas, Kulig, Wright, Spohn & Castrianno 2022). I denna studie, som är av mindre omfattning, har författarna fokuserat på att undersöka tvärprofessionell samverkan i en enskild Barnahuskontext. I detta resultat finner vi bland annat *kommunikation, framgångsrika informationsutbyten och samverkansmöten, adekvat fortbildning, engagemang i arbete och klient samt goda relationer mellan intern och extern personal som besöker Barnahus* som framgångsfaktorer. Bland hindren finner vi i denna studie exempelvis faktorer som *hög personalomsättning, hög arbetsbelastning, schemaläggning, diskrepans mellan samverkanspartners avseende uppdrag och mål, meningsskillnader gällande förhållningsfrågor*.

Utifrån dessa övergripande hinder och framgångsfaktorer har jag valt ut några teman att utforska vidare i avsnitten; Professionernas mål, uppdrag och rollfördelning samt Barnahus som samverkansform; informationsutbyte och minskade kontakter samt medhörning som eget avsnitt.

3.2 Professionernas olika mål, uppdrag och rollfördelning

De hinder som nämns i form av olika mandat och mål är ofta omnämnda av respondenterna i Newman och Dannenfelsers (2005) studie. Socialsekreterare som deltagit i studien beskriver det som problematiskt att de olika professionernas uppdrag i samverkan skiljer sig kraftigt åt, där ena professionen har ett långtgående ansvar för skydd av barnet medan den andra professionen har ansvar att åtala den brottsmisstänkte. Något som också nämns i relation till dessa hinder är att socialsekreterare och poliser har olika utbildningar vilket kan bidra till olika syn på samt olika bemötande av brottsutsatta och dennes familj (ibid.).

Olika mandat, mål och uppdrag är också någonting som benämns i avhandlingen *Rätt, makt och institutionell förändring: En kritisk analys av myndigheters samverkan i barnahus* (Johansson 2011) där författaren diskuterar spänningsförhållanden som kan uppstå i Barnahus verksamhet. Hon menar att resultatet delvis visar på skilda institutionella synsätt på ”barnets rätt” mellan olika aktörer i samverkan på Barnahus och att detta blir påtagligt då flera områden kopplade till barnets utsatthet ska beaktas samtidigt.

Det framgår också i Newman och Dannenfelsers (2005) studies resultat att hierarkiska inslag finns mellan socialsekreterare och rättsväsende, där företrädare från rättsväsendet uppfattas inneha en hierarkisk överlägsenhet i arbetet vilket påverkar samverkan negativt (Newman & Dannenfelsers 2005). Liknande hinder som uppmärksammats i resultatet är exempelvis skillnader i rutiner där socialtjänst och rättsväsende arbetar utifrån olika tidsramar och ärendegångar. En oro beskrivs från både socialsekreterare och polis kring hur de olika rutinerna påverkar respektive professions ärendegång och resultat för klienten. Detta inkluderar exempelvis socialtjänstens skyddsbedömning kring barnet och eventuella syskon samt rättsväsendets rättsprocess (Newman och Dannenfelsers 2005). Studien *Collaborative policing: networked responses to child victims of sex crimes* (Grace, Ricciardelli, Spender & Balucci 2019) belyser tvärprofessionell samverkan ur ett polisperspektiv. Resultat som angränsar tidigare studiers resultat

hittas även här. Grace et al. (2019) beskriver i sitt resultat hur de respondenter som uppfattar svårigheter i samverkan med socialtjänst och andra samverkanspartners delvis kopplar detta till oklara rollfördelningar och otydliga förväntningar på varandra. En uppfattning som omnämns av respondenter är att icke-fungerande samverkan är något som riskerar att äventyra brottsutredning. Författarna beskriver dessutom i resultatet att flera respondenter uttrycker önskemål om större kontroll i samverkanssammanhang kring barn som utsätts för brott för att inte riskera detta (ibid.).

I avhandlingen *Iscensätta barnperspektiv: Före, under och efter Barnahusbesök*, benämns bland annat socialsekreterarens roll på Barnahus men ur barnets och medföljande trygghetspersons perspektiv (Kläfverud 2021). Kläfverud konstaterar i avhandlingens resultat att flera barns erfarenheter är att det är svårt att hitta ett sätt att förhålla sig till socialsekreterare när de stöter på varandra i Barnahus lokaler. Kläfverud (2021) resonerar kring hur socialsekreterarens roll förändras när denne förflyttar sig från socialförvaltningen till Barnahus. Hon resonerar vidare kring en möjlig tolkning där socialsekreteraren försöker undvika samspel med barnet med anledning av att denne inte vill förknippas med den straffrättsliga logiken som upplevs dominera Barnahus lokaler (ibid.). Av avhandlingen framgår dessutom ett kortfattat exempel på hur barnet och medföljande trygghetsperson uppfattat polisens roll kontra socialsekreterarens roll. Polisen tolkas som tillgänglig och hemmastadd medan socialsekreterarens som besökare, tillbakadragen och diffus (Kläfverud 2021).

3.3 Barnahus: informationsutbyte och minskade kontakter

Ett tema som Kläfverud (2021) ringar in i sitt resultat är ”möten på olika platser”. Hon konstaterar att barnen som deltagit i studien uppfattar Barnahus som polisens hus och att de flesta ytterligare kontakter med yrkesverksamma som barnen har utöver polisförhöret sker i andra lokaler. Ett exempel på detta är att alla barn inte hade kontakt med socialsekreterare i samband med polisförhöret. Sådana möten hade snarare skett vid andra tidpunkter i socialtjänstens egna lokaler. Barnen

uttrycker liknande erfarenheter av läkarundersökningar kopplade till brottet som begåtts, dessa har sällan skett på Barnahus utan i andra lokaler. Kläfverud (2021) menar att Barnahus därmed inte alltid kan leva upp till ambitionen om att samverkan ska kunna minska myndighetskontakter när barn utsatts för brott. Detta bekräftar även Johanssons (2011) resonemang kring att det finns en diskrepans mellan idén om hur samverkan ska ske inom Barnahus och hur praktiken faktiskt ser ut avseende en verksamhet ”under gemensamt tak”. Liknande resonemang kan också delvis urskönjas i Landberg, Kaldals och Erikssons (2020) studie *Verksamheten i barnahus - en dokumentstudie (Delaktighet genom kunskap, kontroll och gemenskap: Barnets väg genom barnahus)* där författarna konstaterar att det finns flera exempel där barnförhör skett efter en väntetid på tre till fyra månader. De konstaterar också i samma studie att flera barnsamtal med socialtjänst ägt rum innan barnförhör (ibid.). Kopplat till samverkan och barnets alla kontakter i denna process resonerar Kläfverud (2021) kring hur händelser i anknytning till besöket uppfattas som mindre planerade till skillnad från den stunden barnet är på plats på Barnahus vilket uppfattas som organiserat och välplanerat. Hon knyter detta till en tanke om att ett samverkansfokus på Barnahus snarare ligger på att genomföra brottsutredning snarare än att stötta kring barnets hela situation (Kläfverud 2021).

Något som tidigare nämnda Grace et al. (2019) benämner som ett tema i sin studie är informationsutbyte. Respondenterna beskriver en ovilja kring att dela med sig av sekretessbelagd information. Samtidigt beskrivs det som problematiskt att socialtjänst inte upplevs dela med sig av relevant information alternativt håller på information för att kunna färdigställa sin egen utredning först. En viktig faktor som Grace et al. (2019) dock identifierar i sin studie är skillnaden i synen på tvärprofessionell samverkan hos de poliser som aktivt tillhör eller samverkar med Barnahus. Tilltron till tvärprofessionell samverkan beskrivs som högre i de fall där polis aktivt arbetar tillsammans med Barnahus med arbetsätt så som framgångsrika samverkansmöten (samråd) och informationsutbyten.

Johansson (2011) belyser erfarenheter av att informationsutbyten i form av förberedande samråd i Barnahus verksamhet. Författaren pekar på att samråden innehåller flera områden som är viktiga att samverka kring inför barnförhör, så som polisanmälan eller ej, vilka kontakter som får tas, väntetid, eventuell information om placeringar via socialtjänst, upplägg inför förhör, föräldrastöd och information. Hon menar också att respondenter i studien har erfarenheter av att samråd kan vara svåra att få till vilket uppfattas som en brist. Respondenter i studien hade önskat att fler samråd och mer samverkan skedde kopplat till de ärenden som är aktuella på Barnahus (Johansson 2011).

Kopplat till informationsutbyte och samverkan belyser Landberg, Kaldal och Eriksson (2020) i sin dokumentstudie att de funnit väldigt få exempel på dokumentation vid samverkan mellan myndigheter kopplade till barnahus, ibland ingen alls eller enbart hos någon myndighet men inte alla. Författarna påpekar att det är svårt att veta i efterhand hur, på vilket sätt och kring vad som myndigheter samverkat inom ramen för Barnahus verksamhet. Med hänvisning till bristen på dokumentation menar också författarna till studien att det kan saknas viktig information mellan myndigheter vilket innebär att viktig samverkan och koordinering inte kan ske (ibid.).

3.3.1 Medhörning

I Johanssons (2011) studie belyses även medhörning som samverkansform. Det framgår av resultatet att medhörningens form, hur medhörningsrum används och vilka som närvarar skiljer sig åt mellan orter. Vissa respondenter uppger att det på deras ort är upp till åklagaren vem som ska befinna sig i medhörningsrummet. På annan ort är det socionomer från barnahus som bjuder in till medhörning i syfte att skyddsbedömning ska kunna göras parallellt med barnförhör. På en tredje ort är det endast polis, särskild företrädare och ibland åklagare som deltar.

Något annat som uppmärksammas i Johanssons (2011) avhandling är det finns flera olika uppfattningar om vad som är syftet med medhörningen. Spännvidden

sträcker sig allt ifrån att medhörarna uppfattas som ett stöd för förhørsledaren i att uppmärksamma signaler hos barnet till att skyddsbedömningar ska kunna göras av socialtjänsten alternativt att information ska kunna föras vidare utan att barnet behöver upprepa sig flera gånger. Författaren resonerar kring att resultatet går att koppla till att de olika professionerna i samverkan har skilda aktörskap som kan kopplas till en straffrättslig logik alternativt en behandlingsinriktad logik.

Johansson (2011) pekar på en ytterligare faktor som avgör hur medhörning kan utspela sig; tolkning av sekretess. Författaren menar att sekretesstolkningar kan analyseras utifrån makt genom att tolkningarna av sekretess blir en aspekt som kan exkludera eller inkludera aktörer i samverkansprocesser. Av resultatet framgår det att sekretesstolkningar också varierar från ort till ort, där tolkning av förundersökningssekretessens delvis verkar avgörande för hur medhörningssituationer utspelar sig. Det framgår också att poliser upplever svårigheter med socialtjänstens sekretess och att förhållandet mellan förundersökningssekretess och socialtjänstens sekretess med partinsyn i vissa fall är svårnavigerad. Det finns också exempel i resultatet på hur barnahuspersonal upplever tolkningar av sekretessen kan kopplas till osäkerhet eller okunskap, framförallt hos socialsekreterare men också att personal ibland uppfattar det som en svår avvägning att avgöra när för mycket eller för lite information delas.

Johansson (2011) resonerar kring hur tolkningar av sekretess är en intresseavvägning mellan bland annat olika lagstiftningar, bestämmelser kring samverkan och idén kring Barnahus som samverkansform. Hon menar därtill att tolkningsföreträdet bestäms utifrån flera faktorer såsom maktförhandlingar och samspel mellan aktörer i samverkan vilket gör att tolkningarna inte är statiska utan snarare föränderliga i förhållande till olika samverkansprocessers förlopp.

4. Teoretiskt ramverk

Danermark och Kullberg (1999) menar att den mest grundläggande förutsättningen för att samverkan ska ha skett är att minst två personer i ett specifikt syfte har interagerat med varandra. De förtydligar att man kan skilja begreppet samarbete från samverkan genom att samverkansprocessen förtydligas som en verksamhet som sker i en organisatorisk kontext vilken därtill har tidigare nämnda grundförutsättning, att i ett specifikt syfte interagerat med varandra. Ett annat vanligt sätt att förstå samverkansprocesser är genom modellen ROS; regelverk, organisation och synsätt. ROS-modellen förklarar hur dessa olika dimensioner i samverkan kan påverka samverkansprocessen i såväl positiv som negativ riktning (Brauer & Germundsson 2022).

För att djupare förstå empirin och kunna analysera de erfarenheter som respondenter gett uttryck för i denna studie har jag använt mig av tre teoretiska perspektiv. Teoriernas relevans kan kopplas till de olika dimensionerna som berör samverkansprocesser. Jag har valt att använda mig av teori om makt, social representationsteori samt begreppet handlingsutrymme. Maktteorin används främst för att förstå empirin utifrån delaktighet och relation i samverkan. Sociala representationer hjälper till att tolka empirin utifrån kunskaps- och förklaringsmodeller, alltså synsätt och hur olika samverkansaktörers synsätt förhåller sig till varandra. Handlingsutrymme som begrepp berör såväl kunskap kring den egna yrkesrollen som förhållandet till regelverk och organisation.

4.1 Makt

Makt som begrepp är vida diskuterat och teoretiserat i flera sammanhang och det finns ingen enstaka samstämmig definition av vad begreppet innebär. I denna uppsats kommer jag att utforska makt ur olika perspektiv som går att koppla till samverkan.

Enligt Börjesson & Rehn (2009) menar Foucault att begreppet makt hela tiden beskrivs på nya sätt utan att egentligen förändras eller utvecklas. I ett försök att sammanfatta Foucaults syn på makt beskriver Börjesson och Rehn (2009) att han önskade bryta föreställningen av att makt enbart används av vissa människor. Foucault menar att makt är ett nätverk som hela samhället ingår i och som påverkar alla mänskliga relationer. Makt behöver utifrån detta förhållningssätt inte ses enbart som förtryck eller någonting hämmande, makt kan istället förstås som en strukturell process som leder människan framåt och är ett drivmedel i människans produktivitet (ibid.). Ett av Foucaults grundbegrepp för att förstå maktprocesser är kunskap/makt. Kunskap/makt ska förstås som ett eget begrepp som förklarar hur kunskap och makt är sammanlänkade och på ett eller annat sätt alltid påverkar varandra. Genom att inneha kunskap kan man i en relation till någon annan tilldelas makt. Genom att tilldelas och inneha makt kan man också kontrollera den kunskap som produceras och sprids vilket innebär att relationen mellan kunskap och makt skapar egen process (Börjesson & Rehn 2009).

Ytterligare ett sätt att förstå makt är genom Webers beskrivning av makt som människans sätt genomdriva sina egna intressen (Börjesson & Rehn 2009). Weber menar vidare att makt är ett redskap som människan använder för att förtrycka genom ett slags nollsummespel, en person får makt genom att en annan persons makt inskränks. Weber använder även begreppet dominans jämsides makt och hur dominans mer definitivt leder till individers lydnad oberoende av dess effekt (Börjesson & Rehn 2009). Genom historien har makt varit en av byggklossarna till det samhälle vi lever i idag och Weber menar att dominans är en process som under långvarig användning upprättar en slags struktur, efter en längre tid av dominans blir det ett tillstånd där människan ser den som det normala. Människor lever och underkastar sig även dominans för att de kan se gynnsamma följder (ibid.). Weber använder sig även av begreppet auktoritet som delas in i tre former, traditionell, karismatisk och legal/rationell auktoritet. Traditionell auktoritet beskrivs som kulturella eller historiska strukturer vilka tilldelar makthavare sina positioner. Personliga egenskaper som bidrar till att enskilda individer tilldelas

ledarskap och makt kallas karismatisk auktoritet. Slutligen beskriver Weber legal/rationell auktoritet där makten är systemstyrd och inte tilldelats enskilda individer vilket enligt Weber är den mest avancerade auktoriteten (Börjesson & Rehn 2009).

Danermark (2004) använder sig av Bråtens begrepp modellmakt för att förstå hur makt förhåller sig till samverkanssituationer. Ett grundläggande begrepp i Bråtens modell är enligt Danermark ”en utvecklad föreställning” vilket kan beskrivas som att en av aktörerna i ett maktförhållande har mer kunskaper än den andra aktören om ett objekt eller fenomen som är relevant för samverkan. Mer utvecklat kan aktörer då också förstås som modellstarka eller modellsvaga i relation till varandra med utgångspunkt i vem som besitter det som i kontexten förstås som mest användbar och relevant kunskap (Danermark 2004). För att än tydligare öka förståelsen kring modellmakt och utvecklad föreställning använder sig Danermark av teorin om sociala representationer som beskrivs mer ingående nedan.

4.2 Sociala representationer

Teorin om sociala representationer är en modern teori som utvecklats av Serge Moscovici under 1940 - och 50-tal och som sedan vidareutvecklats i olika sammanhang (Chaib & Orfali 1995). Sociala representationer berör vardagsvetandet och hur detta formas i grupprelationer genom kommunikativa processer (Jodelet 1995.) Teoribildningen om sociala representationer kan till stor del jämföras med Durkheims begrepp kollektiva representationer där representationerna består av olika fenomen, sociala såväl som psykiska vilka ligger till grund för samhällets gemensamma fungerande (Chaib & Orfali 1995).

Sociala representationer beskriver hur en grupp agerar utifrån ett gemensamt samförstånd. Det samförståndet eller ”sunda förnuftet” har ett praktiskt syfte och utgörs av en gemensamt konstruerad kunskapsbas (Jodelet 1995). Kunskapsbasen bildas i en kommunikativ kontext genom processerna objektivering och förankring (Chaib & Orfali 1995). Objektivering förklarar hur tankar och idéer

om ett objekt/fenomen omvandlas och förstås genom konkreta erfarenheter. Förankring å andra sidan beskriver hur idéer kopplas och anpassas till en bekant kontext och de förståelsekategorier individen redan besitter (Chaib & Orfali 1995). Förankrings- och objektifieringsprocessen handlar om att omvandla abstrakta och obekanta sinnesupplevelser till något konkret och existerande. Ytterligare ett begrepp som kopplas till sociala representationer är den centrala kärnan. Den centrala kärnan kan förstås som någon slags icke-föränderlig essens i de sociala representationerna, en bas av språkliga- och symboliska komponenter som är bestående över tid (Chaib & Orfali 1995).

Den största skillnaden mellan kollektiva representationer samt sociala representationer är att teoribildningen kring sociala representationer är mer applicerbar på mindre grupper. Detta skiljer sig från kollektiva representationers samhällsgiltighet, vilket gör att teoribildning om sociala representationer är särskilt applicerbar i yrkessammanhang (Brauer & Germundsson 2022). Danermark (2004) använder sociala representationer som ett uttryck för hur gemensamma sociala konstruktioner och vidare tolkningssystem av fenomen skapas i gruppkontexter baserade på gemensamma komponenter så som utbildning, vardagserfarenheter och kollegiala kontakter. Med utgångspunkt i Danermarks (2004) beskrivning kan sociala representationer förstås i relation till ett gemensamt skapande av yrkesidentitet som blir relevant i förhållande till hur makt kan ta sig uttryck sig i samverkansprocesser med andra yrkesgrupper.

4.3 Handlingsutrymme

För att förstå begreppet handlingsutrymme behöver man först förstå det sociala arbetets förutsättningar. Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) beskriver hur yrkesrollen som socialarbetare präglas av en komplexitet där arbetet innehåller ett spektrum från att hjälpa individer i utsatthet genom service, leda förändringsprocesser och empowerment till bedömning, kontroll och beslutsfattande i samma process. Det sociala arbetet är ofta krävande och stressande i sin natur då individens behov inte alltid följer mall eller samspelar

med organisatoriska förutsättningar. Socialarbetare är dessutom, i hög utsträckning, en samverkanspartner till flertalet av de andra myndigheter och professioner klienter kan tänkas ha kontakt med vilket gör socialarbetarens arbete än mer komplext (ibid.).

Handlingsutrymme kan beskrivas som det samspel som skapar ramar för de komplexa handlingar som en socialarbetare behöver utföra i sin yrkesroll. Handlingsutrymmet består av organisatoriska förutsättningar och uppdrag, den kunskap som socialarbetaren kan knyta till i sin profession samt det individuella mötet med klienten. Faktorer som kan knytas till handlingsutrymmet är sådant som lagar, överenskommelser, traditioner och rutiner så väl som professionella tolkningar och individuella faktorer hos socialarbetare och klient (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008).

Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) identifierar också att det uppdrag socialsekreteraren har i princip alltid är tätt sammankopplat med resursfördelning. Arbetet innebär ett förfogande över samhällsliga resurser som medborgare behöver för sig själva eller för någon annan. Resurser kan vara av helt olika karaktär, exempelvis materiella resurser så som ekonomiskt bistånd eller icke-materiella resurser i form tid och kunskap så som exempelvis behandling eller andra stödinsatser. För att kunna göra adekvata bedömningar och handla inom ramen för sin yrkesroll behöver socialsekreteraren en professionell kunskapsbas. Socialsekreteraren behöver också en förståelse för sin organisation samt insikt i hur klienten upplever situationen som brukare av samhällsliga resurser. Denna kunskapsbas och förståelse kan vi också förstå som ett handlingsutrymme.

5. Metod

För att besvara forskningsfrågorna har jag använt mig av en induktiv ansats vilken är typisk för kvalitativ forskning. En induktiv ansats innebär att studien har ett öppet förhållningssätt till den empiri som samlas in. Istället för att genom en deduktiv ansats bekräfta eller utesluta en hypotes syftar den induktiva ansatsen till att samla in erfarenheter för att finna samband och regelbundenheter och på så sätt nå kunskap kring ämnet (Bryman 2016). I detta avsnitt har jag vidare diskuterat hur jag gått tillväga för att utföra denna studie och hur metodval, urvalsprocess, bearbetning och analys sett ut. I avsnittet har jag även fokuserat såväl på studiens tillförlitlighet samt etiska överväganden.

5.1 Val av metod, fördelar- och begränsningar

Vid insamling av empiri har jag valt att använda kvalitativa intervjuer som datainsamlingsmetod. Kvale och Brinkmann (2014) beskriver att kvalitativa intervjuer är en relevant datainsamlingsmetod när avsikten med forskningen är att söka förståelse för människors egna perspektiv på verklighet eller forskningsfrågor.

Den kvalitativa intervjun är särskilt användbar för att fånga intervjupersonens meningsskapande i centrala teman. Metoden är dessutom fördelaktig för att fånga intervjupersonernas egna beskrivningar av sin verklighet samt fånga vad dessa personer fokuserar och koncentrerar samtalet kring när det rör forskningsfrågan. Metoden bidrar därigenom till att producera den typ av kunskap som är signifikant för kvalitativ forskning. Målet för den kvalitativa forskningen är inte att kvantifiera och skapa generaliserbarhet genom numeriska data utan snarare att, genom språk, ord och beskrivningar, fånga erfarenheter ur andra människors verklighet ((Kvale & Brinkmann 2014). Det är särskilt applicerbart i denna studie som handlar att ta reda på upplevelser av medhörning vid barnförhör.

Kvale och Brinkmann (2014) diskuterar värde och kvalitet på kunskapen som produceras inom kvalitativ forskning. För att ta vara på den kunskap som kommer fram och stärka rikedomen i forskningen är det också nödvändigt att valet av forskningsmetod också är präglad av en medvetenhet kring kritik och begränsningar av metoden i sig. En sådan kritik kring kvalitativa intervjuer är att den mellanmännsliga interaktionen som uppstår i en kvalitativ intervjusituation inte innebär ett självklart och tydligt överförande av mening från den ena personen till den andra. En del i processen är att forskaren måste tolka den verbala och icke-verbala information som intervjupersonen förmedlar. Att tolka en annan människas mening är inte okomplicerat, dynamik i individ och gruppkonstellation vid intervjutillfället bidrar till olika möjliga tolkningar. Hur information tolkas är alltså beroende av forskarens egen förståelse, erfarenhet och kontext och kan därför i vissa sammanhang vara en begränsning i kvalitativa intervjuer som metod (Kvale & Brinkmann 2014).

En annan vanlig kritik kring kvalitativa intervjuer är att kontext inte alltid är självklar, detta innebär att orden som kommer från den som bli intervjuad delvis tas ur sitt sammanhang om bakgrund och interaktion inte synliggörs i resultat eller om kontexten kring intervjuarrangemanget inte är tydligt (Kvale & Brinkmann 2014). Intentionen har varit att i denna uppsats förhålla sig till dessa begränsningar och denna kritik genom att visa materialet och kontexten så transparent som möjligt. Det finns dock begränsningar utifrån vikten att hålla anonymiteten kring intervjuerna varför jag valt bort att avslöja delar av kontexten. Sammantaget har jag bedömt att metoden, trots kritik och begränsningar, i sammanhanget är den mest lämpliga utifrån det syfte och de frågeställningar som presenterats i studien.

5.2 Urvalsprocess

För att besvara en forskningsfråga behöver det finnas empiri, att utgå ifrån, materialet behöver samlas in någonstans och den som gör studien behöver göra en bedömning kring hur och från vad eller vem materialet ska samlas in. Till skillnad

från kvantitativa studier som ofta utgår ifrån ett slumpmässigt sannolikhetsurval så görs ofta urvalet med hjälp av ett målstyrt tillvägagångssätt inom kvalitativ forskning. Det målstyrda urvalet betyder att forskningsfrågan är styrande för vilket material eller vilken population som väljs ut (Bryman 2016)). I denna studie är urvalet målstyrt på det sätt att populationen som studien baserar sig på uppfyller vissa kriterier som är relevanta kopplat till forskningens frågeställningar. De kriterierna som respondenterna förväntades uppfylla var att de arbetade som socialsekreterare inom barn och familj samt att de haft erfarenheter av att delta i medhörning vid barnförhör av barn som upplevt våld.

Urvalet av respondenter gjordes genom en kombination av ett bekvämlighetsurval och ett snöbollsurval. Bekvämlighetsurvalet är en typ av urval som baseras på att respondenten finns lättillgänglig för den som bedriver studien. Snöbollsurvalet, som också är en typ av bekvämlighetsmodell, fungerar genom att några få respondenter väljs ut för att sedan användas för att komma i kontakt med fler relevanta respondenter för studien (Bryman 2016). Med anledning av att jag själv arbetat som socialsekreterare med barn och unga frågade jag inledningsvis några f.d. kollegor om de kunde tänka sig att delta i studien. Kollegorna ombads därefter att förmedla kontakt till ytterligare socialsekreterare som kunde tänkas vara relevanta för studien. Alla som anmälde intresse fick ta del av ett informationsbrev angående deltagande i intervjustudien där genomförande och förutsättningar för deltagandet framgick (se avsnitt 10.1 Bilaga 1 Informationsbrev).

Åtta socialsekreterare anmälde intresse för att delta i studien, antalet begränsades dock till sex stycken då jag i samråd med handledare bedömde att det var tillräckligt med hänsyn till tidsåtgång i relation till studiens omfattning och min egen arbetsbörda. Urvalet gjordes genom att välja ut sex personer i kronologisk ordning från när intresseanmälan inkom.

I urvalsprocessen har ingen särskild hänsyn tagits till ålder, kön eller etnicitet på respondenterna, det går dock att konstatera att urvalet inte är särskilt heterogent. Fem av respondenterna identifierar sig som kvinnor, en respondent identifierar sig som man. Alla respondenter befinner sig inom ett åldersspann på 26–37 år och alla har svenskt ursprung. Alla deltagare arbetar i området Storgöteborg, alltså i Göteborg eller i en kranskommun.

Urvalsprocesser har för- och nackdelar som kan problematiseras i många led beroende på syftet och vilken typ av forskning som avses bedrivas (Bryman 2016). Generellt kan det målstyrda urvalet kritiseras med anledning av att det lätt kan påverkas av olika faktorer så som vem som bedöms vara en lämplig respondent eller vilket nätverk respondenter i ett snöbollsurval har. Det är viktigt att synliggöra och problematisera urvalsprocessen eftersom att urvalet i sin tur också är en avgörande faktor avseende kunskapsproduktionen som sker inom ramen för studien (ibid.) En kort reflektion kring urvalet i denna studie är att utfallet kring respondenter i urvalsprocessen delvis kan bero på vilka socialsekreterare som valts ut inledningsvis. Det skulle också kunna ha koppling till att gruppen socialsekreterare inom barn och familj på gruppnivå också kan uppfattas som relativt homogen.

5.3 Genomförande av intervjustudien

För att samla in empiri som kan besvara syfte och frågeställningar i denna studie gjordes intervjuer med sex personer. Intervjuerna var enskilda samtal i omfattning av ett tillfälle per deltagare, varje intervju pågick mellan 30 och 45 minuter.

Under tiden då materialet för studien samlades in pågick Covid-19 pandemin, för denna studie innebar detta att alla intervjuer hölls digitalt. Varje respondent fick möjlighet att själv önska vilken form av digital tjänst de önskade använda. Respondenterna ombads också att placera sig själv i en lugn miljö med få störningsmoment för att skapa de bästa förutsättningarna för intervjun (Bryman 2016). Fem respondenter valde att använda sig av den digitala videotjänsten

Microsoft Teams. En respondent valde att använda sig av Facebook Messengers videotjänst.

Vid varje enskilt intervjutillfälle informerades respondenterna inledningsvis igen om de förutsättningar som presenterats i informationsbrevet vilka utgår ifrån de forskningsetiska riktlinjer om informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav och nyttjandekrav som Vetenskapsrådet (2002) publicerat. Respondenterna fick möjlighet att ställa frågor på innehållet i informationen. Särskilt fokus lades på att säkerställa det informerade samtycket som innebär att respondenten förstår syftet med studien, förstår vilka konsekvenser och effekter ett eventuellt deltagande kan ha för respondenten. Därtill lades fokus på att respondenten förstår att deltagande är frivillighetsbaserat och vilka förutsättningar som finns för att dra sig ur studien. Den här typen av inledning vid en intervjusituation kallar Kvale och Brinkmann (2014) för en orientering.

Utöver informationen i informationsbrevet fick respondenterna under orienteringen också information om mitt önskemål att spela in intervjun. Bryman (2016) beskriver att det finns fördelar med att spela in kvalitativa intervjuer för att sedan transkribera inspelningarna. Den som för intervjun får då möjlighet att ägna sin fulla uppmärksamhet till respondenten och intervjusituationen utan behov av att anteckna intensivt. Ytterligare en fördel med att spela in och transkribera intervjuerna är att det möjliggör förutsättningar för en mycket mer detaljerad analys av empirin. Bryman (2016) nämner att en av riskerna med att spela in intervjuer är att det kan initiera en självmedvetenhet hos respondenten och att detta sedermera påverkar respondenternas redogörelser under intervjusituationen. Inspelning är alltså en del av den kontextuella påverkan som kan finnas inom ramen för den kvalitativa forskningen och det är viktigt att medvetandegöra det i förhållande till resultatet som presenteras.

Med insyn i den information som presenterades i informationsbrev och orienteringsfas samtyckte alla respondenter till att intervjun spelades in.

Respondenterna fick information om att inspelningen kan komma att lyssnas på av mig och min handledare samt att inspelningen kommer att raderas efter studiens färdigställande. Intervjuerna spelades in med hjälp av röstmemon på en mobiltelefon som var inställd på flygplansläge för att undvika störningsmoment under intervjun.

Strukturen under en intervju kan variera beroende av vilken typ av kunskapsproduktion som är i fokus för forskningen. Generellt kan man hänvisa till att en högre struktur avseende frågor under intervjun skapar fler möjligheter till att identifiera upprepningsbarhet i svaren medan en lägre grad av struktur lämnar fokus på upplevelser och utrymme för respondenten att forma berättelsen. Den högre strukturen är också kopplad till grad av standardisering. Standardisering bidrar till en ökad möjlighet att kvantifiera de resultat som man får eftersom att standardiseringen kännetecknas av ett mindre utrymme för respondenten att utveckla svaret (David & Sutton 2016).

Forskningsfrågorna i denna studie är formulerade för att fånga upplevelser genom berättelser från respondenten, således har jag valt att använda en lägre grad av struktur under intervjuerna och gjort så kallade semistrukturerade eller halvstrukturerade intervjuer (Kvale & Brinkmann 2014). Som stöd användes en intervjuguide som är en typ av manus för intervjusituationen där jag formulerat åtta övergripande frågor, (se Bilaga 2 Intervjuguide). Syftet med den semistrukturerade intervjun är att kunna förhålla sig till intervjuguiden med de övergripande temana men också lämna utrymme för andra frågor och utrymme att fördjupa sig i respondentens berättelse (Kvale & Brinkmann 2014).

5.4 Bearbetning av empirin

Det inledande steget i att bearbeta empirin var att transkribera intervjuerna, vilket jag gjort på egen hand. Materialet bestod av drygt tre timmar inspelat ljud som skrivits ut till text. För att skriva ut texten har onlinetjänsten oTranscribe (Bentley u.å) använts. Tjänsten erbjuder möjlighet att ladda upp och sakta ner

ljudmaterialet för att samtalet ska vara så lättförståeligt och hörbart som möjligt. Samtidigt som ljudmaterialet spelas upp i tjänsten går det också att skriva sin text i tjänstens ordbehandlare. Detta gör det enkelt att pausa, spola tillbaka, sakta ner eller spola fram enligt behov. Den här typen av tjänst underlättar utskriften av intervjun för att den ska kunna återge det muntliga samtalet så väl som möjligt (Kvale & Brinkmann 2014). När intervjun skrivits ut i sin helhet har jag förflyttat texten och sparat den i form av ett worddokument på min dator.

Att skriva ut text är en inte okomplicerad företeelse, Kvale och Brinkmann (2014) identifierar svårigheterna med att omvandla ett levande samtal till text då det innebär att en stor del av kontexten abstraheras. Det är viktigt att utskriften återger intervjun så exakt som möjligt (Bryman 2016), men det finns också olika faktorer som kan vara avgörande för hur man gör detta. Kvale och Brinkmann (2014) menar att det allra viktigaste är att utskriften av material som ska användas i samma studie görs så enhetligt som möjligt för att jämförelser och analys ska kunna göras utifrån materialet. I mina utskrifter har jag valt att transkribera så ordagrant som möjligt där även upprepningar och tvekande uttryck också inkluderats. Detta har varit relevant för att tillse att tillförlitligheten i utskriften är så hög som möjligt, då utskrift av intervjuer delvis kan bli föremål för forskarens tolkning av inspelningen (ibid.).

Kvale och Brinkmann (2014) nämner att ett sätt att kontrollera sin transkribering är att vara två om att transkribera materialet. Då jag är ensam om att utföra studien har detta tyvärr inte varit ett möjligt tillvägagångssätt. På grund av den mänskliga faktorn är det också vanligt med slarvfel eller felhörningar då större mängder material ska transkriberas till text (Bryman 2016). För att minska risken för detta har jag inte transkriberat allt material på samma gång. Jag har också valt att lyssna om hela stycken av transkriberad text för att försöka lyssna in helheten och minska risken för felskrivningar.

För att se till att upprätthålla respondenters konfidentialitet i samband med utskrift av intervjuerna (Kvale & Brinkmann 2014) anonymiserades intervjuerna redan vid utskriften. De olika respondenterna har därför tilldelats en siffra och filerna har sparats som "Transkription, Intervju X" där X byts ut mot intervjupersonens siffra. I de fall där eventuell information i intervjun hade kunnat identifiera respondenten har även dessa anonymiserats redan under utskrift (ibid.).

5.5 Analyismetod

Samhällsvetenskaplig forskning består ofta av stor mängd kvalitativ data som behöver göras begriplig samtidigt som det finns relativt få etablerade metoder för att göra just detta. För att analysera empirin har jag valt att arbeta utifrån tematisk analys vilket är en av de vanligaste sätten att bearbeta kvalitativa data (Bryman 2016). Samtidigt som den tematiska analysen är ett av de vanligaste angreppssätten till kvalitativa data så lyfter Bryman (2016) dock begränsningar med tematisk analys som metod, han hänvisar då till svårigheter med att påvisa en tydlig bakgrund eller gemensamma tekniker kring metodiken. En fördel med tematisk analys som metod för att bearbeta kvalitativa data är dock flexibiliteten som den bär med sig, den tematiska analysen är användbar i en mängd olika kontexter, vilket också påvisas då tematisk analys används mer och mer i kvalitativ forskning (Bryman 2016). För att få en rimlig överblick över denna studie har min bedömning varit att den tematiska analysen varit ett pragmatiskt och användbart förhållningssätt till datan.

Den tematiska analysen innebär alltså ett sökande efter teman i den empirin som finns. Ett vanligt sätt att förhålla sig till sökandet efter teman är att undersöka exempelvis repetition, likheter och skillnader mellan respondenter samt språkanvändning så som metaforer och språkliga kopplingar (Bryman 2016). För att ett tema ska vara relevant är det också viktigt att det har en betydelse för studien och har någon slags relevans i förhållande till syfte och frågeställning (ibid.). Detta är ett förhållningssätt jag haft när jag analyserat den insamlade empirin.

Analysen av den här studien har påbörjats redan vid intervju och vidare vid bearbetning av empirin i form av att lyssna på intervjuer och transkribera materialet vilket är något som även Kvale och Brinkmann (2014) nämner som viktiga delar i analysprocessen. Fortsättningsvis har jag tagit fram teman i texten genom en process där jag bearbetat materialet i omgångar. Inledningsvis har jag i tabellform strukturerat upp mina forskningsfrågor och sedan bearbetat empirin för att hitta de kopplingar som finns mellan empirin och forskningsfrågorna. Kopplingarna har jag skrivit ner som korta sammanfattningar av respondentens upplevelse. Av de kopplingar jag gjort mellan empirin och forskningsfrågor har jag sedan plockat ut de gemensamma övergripande teman som jag identifierat kopplat till syftet och de tre olika forskningsfrågorna.

5.6 Studiens tillförlitlighet

Såväl Kvale och Brinkmann (2014) som Bryman (2016) återger Lincoln och Gubas begrepp tillförlitlighet och äkthet som ett alternativ för att diskutera begreppen reliabilitet och validitet. Jag kommer därför att använda mig av dessa för att problematisera sanningsvärdet i denna studie. Begreppen tillförlitlighet och äkthet kommer med ett antal delkriterier som hjälper till att skapa helhetsförståelsen kring hur studien förhåller sig till begreppet. Dessa delkriterier presenteras i tur och ordning nedan (ibid.).

Inför denna intervjustudie har jag förmedlat min förförståelse kring ämnet till potentiella respondenter vilket inneburit en slags möjlighet att stämma av huruvida deltagaren uppfattar att det är relevant att vara med och dela sina erfarenheter kring ämnet. Jag vill argumentera för att detta kan förstås som en enklare och, i detta sammanhang, tillräcklig form av respondentvalidering där forskaren kollar av med respondenten huruvida de förstår den sociala verkligheten på samma sätt (Bryman 2016). Respondentvalidering är en del av det första delkriteriet, trovärdighet. Målet med trovärdighet innebär att det behöver finnas en

överensstämmande bild av den sociala verkligheten mellan författare och respondent samt att forskningen utförts enligt gällande regler (Bryman 2016).

Nästa delkriterium, överförbarhet, utforskar möjligheten att använda studiens resultat för att förstå en annan grupp eller situation. Bryman menar att större delen av den kvalitativa forskningen avser att undersöka djup i kontext eller situation snarare än bredd. Detta bidrar till att den kvalitativa forskningen, särskilt i mindre skala, generellt är svår att prata om som överförbar (Bryman 2016). Jag vill hävda att detsamma gäller denna studie, med sin omfattning av empiri som är baserad på sex intervjuer är den mycket begränsad och det går därför inte att hävda resultatet är generaliserbart på en större population. Noterbart är dock att resultatet till stor del är överensstämmande med tidigare forskning på ämnet.

Jag har eftersträvat att vara så transparent som möjligt i denna forskningsprocess och även återge detta i skrift i denna studie. Då jag varit ensam om att skriva uppsatsen har jag inte regelbundet kunnat granska mig själv och mina föreställningar i förhållande till studien med hjälp av en uppsatskollega, jag har dock eftersträvat att använda min handledare för detta. Transparens är viktig utifrån de tredje delkriteriet, pålitlighet, som avser att synliggöra huruvida forskaren har antagit ett granskande förhållningssätt till studien (Bryman 2016). Bryman menar att det är viktigt att studien genomsyras av fullständig redogörelse för alla faser i forskningsprocessen för att detta kriteriet ska vara uppnått. För att uppnå så hög pålitlighet som möjlighet behöver forskningsprocessen regelbundet granskas av tredje part vilket är ovanligt i kvalitativ forskning (Bryman 2016).

Reflektionen från förra stycket är också relevant gällande konfirmerbarhet i studien vilket är det fjärde och sista delkriteriet för att uppnå tillförlitlighet. Möjlighet att styrka och konfirmera innebär att forskaren behöver ha agerat i största möjliga utsträckning för att inte låta personliga värderingar eller teoretisk inriktning påverka utförande och slutsatser i studien (Bryman 2016). Bryman (2016) samt Kvale och Brinkmann (2014) är tydliga med att kvalitativ forskning

generellt och intervjustudier i synnerhet inte går att utföra helt objektivt då processen innehåller bearbetning och tolkning av materialet som inte går att göra fritt från viss subjektivitet. Detta har jag medvetandegjort för mig själv genom studiens hela förlopp.

Det andra kriteriet för att utvärdera sanningsvärdet i en studie är äkthet. Kriteriet äkthet med delkriterier berör framförallt hur studien förhåller sig till forskningspolitiska förhållanden (Bryman 2016). Det första delkriteriet kopplat till äkthet är rättvis bild. Kriteriet syftar till att pröva huruvida studien kan återge en rättvis bild av åsikter och uppfattningar som representerar den grupp som studerats (ibid.). Det är svårt att svara på om den här studien ger en rättvis bild av gruppens generella åsikter. Precis som kring kriteriet överförbarhet behöver man i detta fall utgå ifrån att denna studie representerar de sex respondenter som deltagit och den kontext de befinner sig i, det går inte att svara för om dessa åsikter representerar socialsekreterare på gruppnivå.

Sist men inte minst diskuteras ontologisk, pedagogisk och katalytisk autencitet. Dessa delkriterier diskuterar huruvida studien gjort skillnad för respondenters egen förståelse kring ämnet, respondenternas bild av andra upplevelse av situationen samt om studien bidragit till att respondenterna kan göra förändringar i sin egen situation (Bryman 2016). Att respondenterna behövt reflektera kring ämnet medhörning och barnförhör inför och under intervju har mest troligt bidragit till högre medvetenhet kring ämnet. Ökad reflektion och medvetenhet bör i längden innebära ett bra underlag till förändring om sådan är önskad. Det kan därför antas att delar, om än inte alla delar, av kriteriet äkthet har uppfyllts.

5.7 Forskningsetiska överväganden

Under en forskningsprocess är överväganden kring etik och moral återkommande frågeställningar som forskaren behöver ta hänsyn till (Kvale & Brinkmann 2014). Kvale och Brinkmann (2014) menar som exempel att den samhällsvetenskapliga kvalitativa forskningen särskilt slits mellan att forskningens mål att inhämta

djupaste möjliga förståelse och respekt mot respondenten och dess integritet. De etiska överväganden är viktiga i forskningsprocessens alla delar så som bland annat under planering av studien, inhämtning av empiri, bearbetning och analys.

Mina etiska överväganden har påbörjats redan tidigt i studiens process då formulering av tema för studien, syfte och frågeställningar resonerats kring tillsammans med handledare. Val av tema och frågeställning har för mig också varit sammankopplat med etiska överväganden kring målgrupp för studien, vilket är särskilt viktigt eftersom att Göteborgs universitet har etiska riktlinjer kring vilka som får inkluderas i en studie på kandidatnivå. Bland riktlinjerna framgår det att studenter inte får använda personer i utsatta livssituationer som målgrupp för studien (Göteborgs Universitet 2022). Jag valde därför att fokusera på professionella personer, socialsekreterare.

Utöver denna initiala planering har de fyra forskningsetiska principerna formulerade av Vetenskapsrådet (2002) beaktats kontinuerligt i studien. Dessa principer är Informationskravet, Samtyckeskravet, Konfidentialitetskravet och Nyttjandekravet. Principen kring informationkrav aktualiserades tidigt i processen då sökandet efter respondenter påbörjades. I samband med rekrytering av deltagare till studien användes ett informationsbrev (se bilaga 1) för att informera potentiella deltagare kring studiens syfte, praktiska omständigheter och hur studien förhåller sig till de fyra forskningsetiska principerna. Något som särskilt beskrevs var vikten av samtycke, att deltagande är frivilligt och kan dras tillbaka fram tills examination samt hur den insamlade empirin hanteras kopplat till konfidentialitet (Vetenskapsrådet 2002). Något som också benämndes i informationsbrevet var nyttjandekravet vilket innebär att empirin enbart ska användas för det beskrivna ändamålet (ibid.).

Vid intervjutillfällena med respondenter har jag upprepat informationen som framgått tidigare av informationsbrevet för att säkerställa att respondenterna förstått informationen korrekt samt att samtycke till deltagande fortfarande kvarstår. Respondenterna har också informerats om att samtycke för deltagande

kan dras tillbaka under processens gång. Vid tidpunkten för insamlingen av empirin pågick Covid-19 och intervjuerna utfördes digitalt, av praktiska skäl kunde jag därför inte använda mig av samtyckesformulär som ibland används i forskningssammanhang (Vetenskapsrådet 2002).

Under hela studiens gång har jag förvarat empirin på ett säkert sätt, det innebär i praktiken att enbart jag har haft tillgång till material och personuppgifter, i viss mån har även handledare haft tillgång till empirin som samlats in. Under bearbetningen av materialet har inga namn skrivits ut samt i den mån det har varit nödvändigt har information under intervjun som kunnat identifiera deltagarna anonymiserats. Att handledaren skulle kunna ta del av uppgifter framgick redan i informationsbrevet. Eftersom jag är ensam författare har min handledares involvering varit särskilt viktig ur ett etiskt perspektiv. Två författare medför större möjligheter att jämföra tolkningar och uppfattningar medan jag i den mån jag kunnat istället använt mig av handledaren som en sådan resurs.

Vid intervjustudier likt denna finns det skäl att göra etiska överväganden kopplade till intervjusituationen som kan präglas av en maktasymmetri. Det finns förutsättningar i intervjusammanhanget som gör att intervjun inte kan beaktas som ett samtal mellan två jämlika parter. Exempel på sådana förutsättningar är att ämnet är förutbestämt av den som intervjuar och samtalet är ofta av en ensidigt utfrågande karaktär (Kvale & Brinkmann 2014), vilket också varit fallet i denna studie. Den som bedriver studien har därtill också företrädde till vilka tolkningar som görs när det empiriska materialet sedan bearbetas (ibid.). Jag har försökt att aktivt medvetandegöra maktaspekten för mig själv på olika sätt under hela forskningsprocessen och ta till åtgärder för att jämna ut den, exempelvis genom att ställa kontrollfrågor under intervjuerna för att minska risk för feltolkningar.

En sista aspekt som är viktig att förhålla sig till är att denna studie pågått under en längre period då jag inte haft möjlighet att färdigställa den inom ramen för den först angivna tiden. Denna innebär att respondenterna i studien lämnat ifrån sig

empiriskt material som de sedan inte kunnat se i färdig form förrän cirka två år efter intervjuerna. Jag har varit medveten om att detta kan kännas som en kontrollförlust för respondenterna och har därför valt att regelbundet uppdatera de som deltagit kring processens gång. Eftersom att deltagarna i olika grad tillskansat sig fler erfarenheter efter intervjun finns det risk att de inte längre känner igen sig helt i materialet då studien färdigställs, därav är det viktigt att poängtera att resultat och analys i denna studien är baserat på den erfarenhet och de resonemang respondenterna hade vid intervjun i mars 2021.

6. Resultat och analys

I denna studie har jag valt att presentera resultat och analys under ett gemensamt avsnitt. Resultatet är strukturerat i tre övergripande teman med egna underkategorier vilka kan knytas an till studiens frågeställningar som lyder:

1. Hur ser socialsekreterare på sin roll som medhörare under barnförhör?
2. Hur ser socialsekreterare på sin delaktighet som medhörare under barnförhör?
3. Hur resonerar socialsekreterare kring medhörningens betydelse för det fortsatta arbetet med barnet inom socialtjänsten?
4. Vilka framgångsfaktorer och utvecklingsområden för medhörning identifieras av socialsekreterare?

Det första temat *Socialsekreterarens roll vid medhörning* berör respondenternas upplevelser av syftet med att delta i medhörning. Temat är uppdelat i underkategorierna *Beredd att agera* samt *Otydlig roll och otydliga rutiner* som båda, från olika perspektiv, utvecklar olika föreställningar som respondenterna har kring sin yrkesroll kopplat till medhörning. Det första temat besvarar främst den första frågeställningen angående socialsekreterarens roll vid medhörning.

Det andra temat *Relationer mellan professionella* beskriver hur respondenter resonerat kring samverkan med de andra professionella som deltar i medhörningen. I detta tema hittas underkategorin *Någon annans arena* vilken belyser tankar respondenterna haft kring makt och tolkningsföreträden mellan professionella i medhörningsrummet. Den andra underkategorin *Samverkan och informationsutbyte* är framförallt fokuserad på respondenternas upplevelser av att använda mötet med de andra professionella. Det andra temat besvarar andra frågeställningen kring socialsekreterarens upplevelse av delaktighet vid medhörning.

Socialsekreterarens fortsatta arbete är det tredje och avslutande temat i detta avsnitt. Temat är uppdelat i underkategorierna *Att följa upp och ta hand om reaktioner* vilken belyser erfarenheter från efterföljande arbete direkt kopplat till barnförhör samt *Fortsatt handläggning* vilken fokuserar på hur respondenterna ser på medhörningens betydelse för den fortsatta handläggningen i barnets ärende på socialtjänsten. Det tredje temat besvarar den tredje frågeställningen kring socialsekreterarens resonemang kring det fortsatta arbetet med barnet inom socialtjänsten.

Den fjärde frågeställningen kring framgångsfaktorer och utvecklingsområden besvaras löpande i relation till de tre olika huvudtemana i resultatet.

6.1 Socialsekreterarens roll vid medhörning

När respondenterna i denna studie beskrev medhörningen och sin egen roll kopplad till denna blev det tydligt att syftet med medhörningen inte alltid framstod som självklart för respondenterna. Flera av respondenterna beskrev att socialtjänstens skyddsbedömning kring barnets våldsutsatthet i många ärenden redan hade gjorts innan barnförhöret. Detta innebar att socialsekreterarna ofta haft ett eller flera samtal med barnet, kände till hela eller delar av barnets berättelse om våld samt hade agerat utifrån skyddsbehov. Följande citat beskriver detta tydligt:

De gångerna som jag har varit med så har det oftast varit att vi redan gjort liksom en placering eller vi har redan gjort en skyddsplanering eller skyddsbedömning.

Respondent 3

Lind Haldorsson (2017) menar att ett av syftena med Barnahus verksamhet och den samverkan som sker är att koordinera responsen när barn blivit utsatta för våld, detta för att barn inte ska behöva återupprepa sin berättelse kring våld mer

än nödvändigt. I Kläfveruds studie (2021) beskrivs dock att barnets kontakt med socialtjänst oftast sker i socialtjänstens lokaler, liknande resultat visar också Landberg, Kaldal och Erikssons (2020) studie där de konstaterar att skyddsbedömning och flera samtal med barnet ofta är gjord långt innan barnförhör blir av. Den tredje respondentens citat i denna studie tyder dock på att det inte förekommer en sådan samordnad och koordinerad respons som Lind Haldorsson förordar, utan snarare att barnet har fått berätta sin historia flera gånger, både under skyddsbedömning hos socialtjänst samt i barnförhör likt resultatet Landberg, Kaldal och Erikssons studie. Man skulle kunna förstå citatet som att samverkan på Barnahus i detta fall inte alltid fungerar på det sätt som det ursprungliga syftet avsett. Barnet verkar behöva upprepa sin historia vid flera tillfällen och möta olika professionella i olika lokaler.

Ytterligare en respondent resonerar kring sitt syfte och sin roll på barnahus genom att säga så här:

Men jag vet inte, ska det bara handla om skydd? För det har jag funderat jättemycket på, är det bara det att vi ska agera om det framkommer något som är så pass allvarligt att vi akut behöver skydda barnet, eller är det faktiskt också så, eller jag ser det som att jag också är där för att se till att det blir ok för barnet?

Respondent 5

Tidigare forskning har visat att syftet med medhörningen och formen för medhörningen kan skilja sig åt och variera med ort (Johansson 2011). Det har också framgått av den tidigare forskningen att uppfattningen om hur medhörning ska gå till och uppfattningen kring vilken roll socialsekreteraren har varierar mellan respondenter (ibid.). I den femte respondentens citat kan det tolkas som att respondenten är osäker över hur dennes roll ska se ut på barnahus. Respondenten har en del egna tankar om vad det skulle kunna innebära. Respondenten funderar

då också på om dennes roll kanske handlar om någonting annat än skyddet som verkar uppfattas som en tydlig arbetsuppgift. Det går att resonera kring huruvida både respondent 3 och 5 haft med sig så pass mycket kännedom om barnet och dess berättelse innan barnförhöret och huruvida ha bidragit till upplevelser av att deras egen roll under själva medhörningen i flera fall upplevts som otydlig.

För att vidare presentera resultatet och analysera temat kring syfte och roll har detta avsnitt delats upp i två underkategorier; *Beredd att agera* samt *Otydlig roll och otydliga rutiner*.

6.1.1 Beredd att agera

Trots att flera av de deltagande respondenterna gjort en skyddsbedömning av barnets våldsutsatthet inför barnförhöret var de flesta ändå eniga om att skyddsbedömning får anses vara en del av socialsekreterarens syfte med att delta vid medhörning. Flera respondenter beskrev dock att detta var en tolkning de gjort själva och inte blivit instruerade kring. Det illustreras i följande citat:

Under själva medhörningen så lyssnar man ju mest. Det finns inte så mycket mer man kan göra [...] mycket lyssna, man är beredd typ att göra saker ifall det behövs, lite så känner jag [...] det är så som jag tolkat det.

Respondent 1

Det praktiska sociala arbetet kan förstås som ett kontinuerligt ställningstagande till vilken typ av intervention som bör planeras eller ageras för att hjälpa en människa som befinner sig en utsatt situation. Arbetet består alltså av återkommande handlingar (Svensson, Johansson & Laanemets 2008). Respondent 1 sätter ord på detta genom att beskriva hur dennes arbete består av olika typer av ”göranden” vilket också kan förstås som handlingar; att lyssna, att göra saker ifall det behövs. Några typer av begrepp som är vanliga att benämna kopplat till

handlingar är exempelvis åtgärder eller insatser, dessa förstås som handlingar med syfte att åstadkomma ett visst resultat, samt intervention som har betydelsen att ingripa eller träda emellan (Svensson, Johansson & Laanemets 2008). Utifrån citatet skulle man alltså kunna tolka det som att respondenten i enlighet med förståelsen kring praktiskt socialt arbete beskriver att syftet med dennes deltagande är att finnas på plats. Detta för att kunna intervensera för att fortsatt kunna hjälpa barnet i den utsatta situationen. Respondenten verkar själv tolka syftet med sitt deltagande vid medhörning utifrån den egna förståelsen av sin yrkesroll, trots att ingen tydlig instruktion har getts kring deltagandet vid medhörning. Man skulle kunna förstå detta som att ramarna för samverkan i den situationen som respondenten befinner sig i inte är särskilt tydliga för denna respondent. Därtill skulle det kunna förstås som att respondenten tolkar situationen utifrån de ramar den känner till kring sin egen profession för att skapa någon slags mening i situationen.

Det eventuella behovet av att agera eller att intervensera, som Respondent 1 ger uttryck för instämmer ytterligare en respondent med. Respondent 2 beskriver hur det har uppstått situationer där medhörningen känts värdefull eftersom att det lett till att socialtjänsten kunnat snappa upp information och agera snabbt utifrån det som framkommit i samtalet:

Att medhörningen varit bra, ja alltså det tänker jag ju de gångerna man har behövt agera direkt. Ja men där det framkommit faktiskt att barn säger att de är rädda för att gå hem till exempel. Då har jag suttit med och hört liksom och gjort bedömningen att jag behöver prata med det här barnet.

Respondent 2

Vanligtvis så föregås en handling i form insats eller åtgärd inom det praktiska sociala arbetet av en planering som också är en handling i form av verktyg i

socialsekreterarens verktygslåda (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008). Planeringen syfte är att förbereda det som ska genomföras för att uppnå ett resultat där klienten blir hjälpt på bästa möjliga sätt (ibid.). Socialt arbete är dock inte en statisk verksamhet med möjlighet att agera planlagt och förberett vid varje tillfälle, socialarbetare behöver också handla i oförutsägbara kontexter och sammanhang (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008). Citaten från respondent 2 och 4 ger uttryck för hur handlingar i det sociala arbetet inte bara är målstyrda och rationella. I detta fall har respondenten behövt improvisera sitt handlande utifrån en oförutsedd situation. Socialsekreterarnas möjlighet till agerande i det oförutsägbara skulle kunna förstås genom att de med kunskapen om sin yrkesroll och det sociala arbetet också har ett handlingsutrymme vilket ger dem möjlighet att tolka och agera i en situation trots något otydliga ramar.

Ännu ett citat som beskriver hur socialsekreterare kan behöva agera snabbt på oförutsägbar information beskriver en tredje respondent. Denna respondent ger uttryck för hur ytterligare en skyddsbedömning behövt göras i samband med medhörning då ny och allvarligare information framkommit från barnet:

När jag var på barnförhör där det fanns oro för våld och då det här barnet beskrev mer att det var en allvarlig form av våld och utifrån det gjorde vi ju en skyddsbedömning då [...] det var ju mer att det här barnet då hade berättat om att det hade blivit utsatt för våld tidigare i den orosanmälan som vi fick. Men sen så blev det ju nu att det var en allvarligare form av våld än vad vi trodde att det var från början.

Respondent 4

Gemensamt för respondenternas upplevelser kring detta huvudtema, socialsekreterarens roll samt underkategorien beredd att agera är att medhörningens syfte ibland varit otydlig eller outtalad för deltagarna. Ibland för

att respondenterna uppfattat det som att informationen redan finns hos socialtjänsten. Ibland för att ramarna kring deltagandet på medhörning inte uttalats från den egna organisationen. Trots detta så visar respondenterna på hur de utifrån sina yrkesroller som socialsekreterare skapar mening i situationen.

Kunskapen om yrkesrollen, det sociala arbetet, handlingsutrymmet och möjlighet att skapa gemensam mening kan förstås utifrån teori om sociala representationer och skapandet av en gemensam kunskapsbas genom objektifiering, förankring baserat på den centrala kärnan i sammanhanget (Chaib & Orfali 1996). I detta sammanhang skulle man kunna förstå det som att socialsekreterare har en förståelse av den centrala kärnan i socialt arbete, att hjälpa människor i utsatthet. Respondenterna har då genom denna process, i sitt sammanhang med andra socialsekreterare, objektifierat begreppet skyddsbedömning genom att omvandla detta till konkreta upplevelser. Förankring har sedan skett på gruppnivå där skyddsbedömning fått en gemensam betydelse som gör att socialsekreterare har ett handlingsutrymme att agera inom när de tänker att ett barn behöver skyddas (Doise 1996).

6.1.2 Otydlig roll och otydliga rutiner

I förra avsnittet presenterades det hur respondenterna generellt delade bilden av att skyddsbedömning är en av deras arbetsuppgifter som alltid är aktuell oavsett sammanhang. Respondenterna beskrev dock också återkommande att deras egen roll vid medhörning upplevdes otydlig. Otydligheten verkade bestå av olika faktorer. En sådan faktor presenterades som otydliga rutiner där det upplevdes inkonsekvens kring huruvida socialsekreteraren ska presentera sig för barnet och huruvida denne möter upp barnet i samband med medhörning. En respondent beskriver det på detta sätt:

Vissa förhör har det blivit att vi inte har pratat med barnet varken innan eller efter medans i andra fall så har vi valt att göra det och

ibland så har det väl inte varit helt tydligt hur det ska vara vilket blir konstigt. Så där har det varit en ganska otydlig roll.

Respondent 2

Det framgår av tidigare forskning att barn upplever svårigheter med att förhålla sig till socialsekreterare när de möts i Barnahus lokaler. Det ges exempel kring hur barn uppfattar socialsekreteraren som besökare och tillbakadragen medan polisen uppfattas vara hemmastadd (Kläfverud 2021). I den tidigare forskningen resoneras det kring socialsekreterarens roll, exempelvis utifrån frågeställningen om socialsekreteraren undviker samspel för att den ej vill förknippas med den straffrättsliga logiken kopplat till brottsutredning (ibid.). Respondent 2 beskriver i ovanstående citat hur varje medhörning på Barnahus har sett olika ut. I resterande empiri har respondenternas berättelser i relation till detta citat har exempelvis berört hur barnet ibland inte vetat om att socialsekreterare varit på plats. Det kan också ha handlat om att barnet ibland har fått hälsa på deltagare i medhörningsrummet men ibland inte, samt att det ibland ses som självklart att socialtjänsten möter upp barnet efteråt och ibland inte alls. I de fall som respondenterna beskriver återupprepas föreställningen om att vara besökare och inte ha mandat att styra händelseförloppet under medhörningen. Den generella förståelsen bland respondenterna verkar dock inte vara att socialsekreteraren inte vill förknippas med Barnahus lokaler. Det går snarare att förstå det som att respondenterna skulle vilja att deras egen roll vid medhörningen var tydligare för barnet samt att de som rutin skulle vilja möta upp barnet i samband med barnförhöret.

En annan av de faktorerna som framkom i relation till området otydlighet var socialsekreterarnas förståelse av sin egen kompetens och yrkesroll i relation till medhörningen. Flera av respondenterna beskrev tankar om hur socialsekreterarens roll vid medhörning bör innehålla stöd till barnet. De resonerade också kring uppdraget att ta tillvara barnets rättigheter under barnförhöret. Det framgick av

dessa resonemang att respondenterna hade egna tankar om hur deras kompetens bör tas tillvara i samverkan. En av respondenterna säger:

Alltså jag hade väl lite en bild av att vi skulle vara med liksom för att stötta barnet och så [...] men jag upplever liksom inte att vi får tillgång till barnet på det sättet under de här förhören. Så att vi, hela syftet med deltagandet är väl ganska oklart från min sida tänker jag.

Respondent 3

Socialsekreterarens handlingsutrymme är tätt sammankopplad med tolkningen av yrkesrollen (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008). En yrkesroll uppstår i samspel såväl mellan individens egna erfarenheter och personlighet som organisatoriska riktlinjer och klientens behov (ibid.). Yrkesrollen består av flera olika roller, den professionella rollen, den personliga rollen, den formella rollen och den informella rollen som på olika sätt förhåller sig till hur personen agerar i olika situationer i sitt arbetsliv (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008).

Yrkesrollen och roller överlag är en slags överenskommelse som sker i interaktion med andra och med samhälleliga förväntningar vilket gör att varje enskild person kommer att tolka sin roll och använda sitt handlingsutrymme på ett individuellt sätt (ibid.) Grace et al. (2019) beskriver i tidigare forskning hur oklara roller och otydliga förväntningar på varandra kan kopplas till negativa upplevelser av samverkan.

Vi kan förstå den tredje respondentens resonemang utifrån denna förståelse kring handlingsutrymme, yrkesroll och den tidigare forskningen av Grace et al. (2019). Det går att tolka det som att respondenten skapat sig en uppfattning om vad som ingår i deras yrkesroll. I detta fall kan man förstå det som att respondenten upplever att just stöd och omsorg om barnet är en viktig del av rollen som socialsekreterare. Det kan dessutom tolkas som att upplevelsen är att socialsekreteraren inte får möjlighet att utöva den funktionen med anledning av att

andra professionella inte möjliggör detta. Utifrån detta verkar syftet bli oklart för respondenterna, uppdraget och andras förväntningar på deras roll i medhöringssituationen upplevs som otydlig. I detta fall verkar det också som att respondenterna tycker att detta påverkar den allmänna upplevelsen av medhörningen. Eventuellt skulle det kunna förstås utifrån att syftet blir än mer otydligt när flera av respondenterna redan sedan tidigare utför skyddsbedömning, det är då inte konstigt att de frågar sig vad rollen som deltagare vid medhörning egentligen innebär.

6.2 Relationer mellan professionella

Det var vanligt förekommande i empirin att respondenterna berättade om hur det är att möta andra professionella på Barnahus. När respondenterna resonerade kring mötet med de andra professionella så gjordes det ur två olika perspektiv. Tankar kring de två olika perspektiven kan illustreras gemensamt genom detta citat från en av respondenterna:

Min bild är liksom att vi sitter där och försöker berätta saker som vi känner till och tänker att det är viktigt att åklagaren ska veta. Åklagaren sitter i sin dator och knappar på någonting och säger knappt hej till oss liksom. Det har hänt typ en gång att åklagaren har hälsat och sådär, polisen är ändå nyfiken på vad vi säger, vi är lite mer jämställda om man säger så.

Respondent 3

I underkategorierna har dessa perspektiv delats upp på följande vis. Det första perspektivet lyfter svårigheterna som kan uppstå i samverkan med andra yrkesgrupper, det berörde framförallt upplevelser av att vara ”besökare” på barnahus, makt- och tolkningsföreträden samt hur olika erfarenheter och resonemang kring ett barns utsatthet finns mellan de olika grupperna. Detta perspektiv finner vi i den första underkategorin *Någon annans arena*.

Det andra perspektivet berör det faktiska mötet i medhörningsrummet. Här resonerade respondenterna kring positiva erfarenheter av att träffa andra professionella men också kring teman så som, hur informationsutbyte ska gå till och hur professionella egentligen ska förhålla sig till sekretessen på Barnahus. Utvecklade resonemang kring detta perspektiv hittas under den första underkategorin *Samverkan och informationsutbyte*.

6.2.1 Någon annans arena

Ett återkommande tema under intervjuerna var hur respondenterna beskrev upplevelsen av att Barnahus inte är socialsekreterarens hemarena. Respondenterna beskrev upplevelser av att medhörningen framförallt är rättsväsendets forum och att frågor som ställs i rummet ställs till någon annan än socialsekreteraren. Uppfattningen kring hur detta påverkat socialsekreteraren ser olika ut i de olika berättelserna från respondenterna. Ett exempel finner vi från Respondent 2:

Jag tänker att åklagaren är ju den, om vi skulle säga hierarkier så är det ju åklagaren som är den som har, men det ju den som har ansvar för allting [...] det blir ju tydligt att det är ju polisens forum som vi befinner oss i. Det är ju, först frågar man ju åklagaren, man ställer ju inte frågan på en medhörning exempelvis när de kommer in efteråt och de vill höra vad vi säger, då frågar de ju inte först, vad tycker du socialtjänsten? Utan det är såklart vad åklagaren tycker, men inte så att jag tycker att det blir konstigt, jag har inte haft den upplevelsen i alla fall.

Respondent 2

Foucault menade att makt som fenomen existerar som i ett nätverk kring alla människor och socialt varande (Börjesson & Rehn 2009). Makt kan alltså i detta sammanhang beskrivas som en process som förekommer i relation mellan alla

människor (ibid). För att förstå Respondent 2 och dennes beskrivning av medhörningssituationen så kan vi använda begreppet makt/kunskap som också är ett begrepp myntat av Foucault. Makt/kunskap beskriver relationen mellan just kunskap och makt och hur dessa interagerar med varandra (Börjesson & Rehn 2009).

Respondent 2 ger i sitt citat uttryck för någon slags maktsituation i situationen som denne befinner sig i; åklagaren är den som har ansvar för allting och det är polisens arena som respondenten befinner sig på. När åklagaren och polisen är de yrkesgrupper som har kunskap kring barnförhör och brott mot barn så kan man förstå, enligt Foucaults teori om kunskap/makt, att de i förhållande till andra deltagare tillskrivs en högre maktsposition (Börjesson & Rehn 2009). Man kan alltså tolka det som att respondenten förhåller sig till i situationen och till makten utan att ytterligare ifrågasätta detta eftersom att denne tolkar det som att polis och åklagare sitter på annan kunskap än hen själv. Att respondenterna resonerar kring Barnahus och medhörningen som polisens arena är de inte ensamma om. Kläfverud (2021) resonerar kring detta i sin avhandling där hon konstaterar att Barnahus uppfattas som en ett samverkansforum kring brottsutredning snarare än en plats för att möta barnet utifrån flera aspekter av dess utsatthet vilket bekräftar uppfattningen som respondenterna ger uttryck för i denna studie.

Danermark (2004) utvecklar hur kunskap/makt kan ta sig uttryck specifikt i samverkanssituationer genom att använda sig av begreppet modellmakt. Modellmakt utgår ifrån att en aktör i en samverkansrelation har en *mer* utvecklade föreställning om ett objekt än den andra och således har företräde att tolka kunskap kring området (Danermark 2004). Respondent 4 ger uttryck för detta i följande citat:

Sen så kommer ju förhørsledaren in, de tar paus i förhöret och pratar med oss och om det är någonting som de tänker att man ska fråga om så. Där har jag inte någon gång sagt så, ni kan prata om det här,

utan jag tänker att det är mest ombuden och psykologen som den frågan är ställd till [...] jag får lite dåligt självförtroende i den situationen också, att det sitter andra där som verkligen jobbar med det här med barnförhör och sånt där som vet exakt vad de ska leta efter.

Respondent 4

Det som respondenten säger kan vara ett uttryck för en känsla av att tilltron till den egna förmågan blir påverkad av föreställningen av att det finns andra i rummet som kan ”mer” om området barnförhör än vad denne kan. Detta trots att respondenten är en del av det samverkansteam som finns och agerar i rummet. Med teoretisk förankring i modellmakt kan detta beskrivas som att företrädare för rättsväsendet är modellstarka vid samverkan i form av medhörning medan socialsekreteraren är modellsvag vilket leder till en, oavsiktlig och ibland osynlig, maktobalans dem emellan (Danermark 2004). Risken med den här typ av maktobalans i detta sammanhang är att den modellsvaga aktören anpassar sin tolkning av verkligheten utifrån den uppfattning som upplevs som rådande i rummet, den modellstarka utan att detta reflekteras kring (ibid.) Den ursprungliga tanken med samverkan är dock att komplettera varandras kunskap med hjälp av olika yrkesgrupper i rummet för att skapa en så bred bild av situationen som möjligt, risken med maktobalansen är att socialsekreterarens delaktighet i samverkan går förlorad (Danermark 2004). Respondent 4 utvecklar själv ett resonemang som går att koppla till denna förståelse:

De kanske skulle kunna använda sig mer av oss också i vissa lägen och fråga liksom hur tänker vi, eftersom vi har en annan utbildning, kompetens och syn på saker och ting som de inte har på samma sätt. Så de hade de faktiskt kunnat göra. För min bild är ju att vi blir mycket åskådare i sammanhanget och vi hade definitivt kunnat bli

mer inkluderade egentligen där och då.

Respondent 4

Respondent 4 reflekterar alltså kring hur dennes kompetens, utifrån den maktobalans som uppstår i rummet, inte tas tillvara på. Uttryck för maktobalansen kan man se i respondentens uttryck kring att "bli använd" och "inkluderas", detta tyder på att respondenten uppfattar att det är någon annan som har innehar mandatet att vara den som inkluderar och gör socialsekreteraren delaktig . Att det finns uppfattningar om maktobalans och olika tolkningar mellan professioner är något som även nämnts i annan tidigare forskning på området. Johansson (2011) såväl som Newman och Dannenfels (2005) nämner att professionernas olika mandat och uppdrag är någonting som kan uppfattas som ett hinder i samverkan. Johansson (2011) diskuterar specifikt hur de olika yrkesgruppernas uppfattning kring vad som är "barnets rätt" och hur spänningsförhållanden kan uppstå när samverkan ska ske kring hela barnets utsatthet.

Newman och Dannenfels (2005) har i sin forskning även belyst maktaspekter i en annan form. I sitt resultat beskrev de upplevelser av hierarkisk överlägsenhet från företrädare för rättsväsende gentemot socialsekreterare och hur detta hade en negativ inverkan på samverkan (ibid.) Detta är något som blir synligt även i empirin från denna studie. Respondent 3 beskriver såhär:

Jag upplever verkligen att åklagarna är på, i ett elfenbenstorn, att de verkligen knappt, alltså att de knappt vill titta på oss. Att de är så fina och upptagna med superviktiga saker i sin dator eller sin telefon eller vad som helst liksom.

Respondent 3

Den tredje respondentens förståelse i sammanhanget skulle kunna vara att åklagaren betar sig på ett sätt som är uppfattas som överlägset i förhållande till de andra deltagarna i samverkansteamet vid medhörning. Hierarkiskt maktutövande går att förstå i enlighet med Webers definition av makt, där makt är ett nollsummespel sammankopplat med dominans och auktoritet, en persons tillgång till makt baseras på någon annans förlust av makt (Börjesson & Rehn 2009). Danermark (2004) argumenterar för att ansvar och befogenheter behöver finnas i institutionella processer, de kan alltså inte delegeras bort till en samverkansgrupp. Detta innebär dock inte, enligt Danermark (2004), att det är positivt att använda den formella positionen eller befogenheten för att driva igenom krav på bestämmande.

Det blir tydligt utifrån beskrivningar i empirin att den här typen av maktutövning och förhållningssätt inte är uppskattat och inte heller leder till positiva erfarenheter av delaktighet i samverkan. Man skulle kunna förstå det som att den här typen av hierarkiska uttryck i medhörningsrummet blir ett hinder för socialsekreterarens delaktighet i medhörningen. Det skulle kunna ha en negativ påverkan på socialsekreterarens självförtroende kring att kunna bidra med kunskap till den samverkan som ska ske i rummet. Den här typen av hierarkiskt agerande skulle i längden också kunna bli ett stort hinder för effektiv samverkan vid medhörning. Om deltagare vid medhörningen har en gängse uppfattning om att Barnahuset är åklagarens/polisens arena och att deras åsikt eller kompetens inte är efterfrågad i rummet så finns risken att medhörning som forum inte blir en arena för samverkan överhuvudtaget.

6.2.1 Samverkan och informationsutbyte

När respondenterna resonerade kring sin delaktighet vid medhörning så framkom tydliga resonemang kring just den praktiska situationen som medhörning är. Respondent 1 belyser det på detta vis:

Det som är bra är väl också att man får liksom, fast det kanske är mer innan medhörningen, att man träffar de andra professionella liksom, de som finns runt omkring, prata lite typ med vårderna och sådär kan man göra.

Respondent 1

Respondent 1 sätter ord på några av de mest grundläggande komponenterna för att definiera ett sammanhang eller samarbete som samverkan; en verksamhet som i en organisatorisk kontext och med i ett specifikt syfte interagerar med varandra (Danermark & Kullberg 1999). Respondenten beskriver den positiva erfarenheten som kommer av att den befinner sig på Barnahus och interagerar med andra professionella. En till respondent utvecklar detta vidare i ett citat. I citatet kan det tolkas som att även det tredje kriteriet för att samverkan ska vara uppfyllt finns med, att det ska finnas ett specifikt syfte för interaktionen:

Vi kan ge lite information om vad som kan vara viktigt att veta kring barnet. Så på det sättet har det ju kanske varit värdefullt att vara med, att man sagt ja, hon tar väldigt lång tid innan hon svarar till exempel.

Respondent 5

Tvärprofessionell samverkan behövs för att såväl socialnämnd som rättsväsende samt hälso- och sjukvård ska kunna arbeta för barns bästa i situationer där våld förekommit (2 kap. 10 § HSLF-FS 2022:39). För att åstadkomma fungerande tvärprofessionell samverkan benämns både kommunikation och barnahus som plattform som framgångsfaktorer i tidigare forskning (Newman & Dannenfelser 2005; Grace et al. 2019; Krushas et al. 2022). Respondentens resonemang i detta citat kan förstås som att interaktionen i rummet sker i syfte att förbättra och underlätta situationen för barnet inför att det ska delta i barnförhöret och att detta

uppfattas som någonting värdefullt och positivt. Utifrån teori samt tidigare forskning skulle vi alltså kunna förstå det som att socialsekreterarna har med sig upplevelser av att besöken på Barnahus faktiskt innehåller erfarenheter av positiv delaktighet vid samverkan samt att detta uppfattas som en av framgångsfaktorena med medhörningsituationen. En möjlig tolkning som kan göras utifrån detta att respondenterna uppfattar samverkan som någonting viktigt, att det är viktigt att mötas och att få möjlighet att ta emot och dela med sig av informationen när tillfälle finns på Barnahus. Vi bör kunna förstå detta som att en fungerande samverkan är ett verktyg som socialsekreterare vill kunna använda sig av och som kan ge positiva effekter för barnet som samverkan berör.

En annan aspekt som dyker upp i respondenternas resonemang kring samverkanssituationerna är frågan om sekretess och informationsutbyte. Flera av respondenterna uttryckte viss osäkerhet kring hur sekretessen ska hanteras under samverkan eftersom att socialtjänsten ibland haft en väldigt bred kännedom om barnets och dess familj. Det respondenterna resonerar kring är vilken information som är relevant för att polisen att ha utifrån att barnet varit utsatt för brott. Respondent 6 lyfter upp sina tankar kring sekretess:

Däremot upplever jag ibland att man kan få frågor från polisen gällande utredning [...] men som man inte kan besvara i stunden eller kanske inte alltid vet. Vi har ju en väldigt stark sekretess även mot polisen liksom.

Respondent 6

Offentlighets- och sekretesslagstiftningen är omfattande och varje profession har som skyldighet att känna till de sekretess- och sekretessbrytande bestämmelser som gäller för deras verksamhet (Ekroth & Montoya 2014; SFS 2009:400). Det framgår dock även av tidigare forskning att sekretess vid samverkan är ett svårnavigerat område under medhörning. Hur sekretess tolkas varierar med ort

och det förekommer beskrivningar kring hur både rättsväsende och socialtjänst upplever svårigheter med att förhålla sig till varandras sekretess och att sekretesstolkningar också blir ett uttryck för makt i samverkanssituationen (Johansson 2011). Johansson (2011) nämner även att sekretesstolkningar kan förstås kopplat till yrkespersonens osäkerhet eller okunskap och att detta leder till svåra avvägningar kring hur mycket eller lite information som ska delges under medhörningen. Att respondenterna lyfter upp dessa tankar kring sekretess kan ge oss en idé om att det fortfarande finns osäkerheter kring hur sekretess ska tolkas och användas i medhörningssammanhang. Osäkerheten skulle kunna leda till friktion mellan de olika deltagarna. Olika och icke överensstämmande föreställningar mellan deltagarna om hur sekretess och informationsutbyte ska gå till riskerar att skapa hinder för att åstadkomma en god samverkan med värdefullt informationsutbyte för barnets bästa.

6.3 Socialsekreterarens fortsatta arbete

Ett av de mest övergripande teman som framstod ur analysen var hur socialsekreterarna resonerade kring huruvida delaktighet under medhörning hade någon betydelse för socialtjänstens handläggningsarbete. Likt det första och andra tidigare presenterade temana framkom även här resonemang sprungna ur olika perspektiv.

Generellt beskrev respondenterna att socialtjänsten ofta redan haft kontakt med barnet före barnförhöret alternativt fortsättningsvis skulle att vara den myndighet som träffar barnet mest regelbundet efter barnförhöret:

Det är socialtjänsten som sedan kommer träffa både barnet i barnsamtal och föräldrarna och därför är det bra att socialtjänsten är med och kan prata med barnet efteråt, liksom om hur det var att vara på polisförhör.

Respondent 6

Utifrån att vara den instans som har mycket kontakt med barnet beskrevs upplevelser av att barnförhör och medhörning bidrog till fortsatt arbete. Arbetet kunde exempelvis bestå av förberedelser och uppföljning med både barn och föräldrar. Denna typ av uppföljning bestod framförallt av förtydligande av information samt olika slags hantering av reaktioner efter förhöret. Dessa upplevelser utvecklas i underkategorin *Att följa upp och ta hand om reaktioner*.

Utöver att ta hand om reaktioner beskrevs erfarenheter kopplade medhörningens betydelse för utredning och handläggning på längre sikt. Ett exempel på hur detta beskrevs ser vi här:

Det blir ju alltid jätte-jättekonstigt. Jag tänker att det blir oftast ingen bra start på relationen med de här föräldrarna och utredningsarbetet. Det blir väldigt svårjobbat tycker jag oftast.

Respondent 1

I underkategorin *Medhörningens betydelse för fortsatt handläggning* beskrivs upplevelser av hur det fungerat att använda information från medhörningen. Det förekommer också berättelser om hur utredningsarbetet påverkats av pågående processer inom flera myndigheter samtidigt.

6.3.1 Att följa upp och ta hand om reaktioner

Erfarenheter av arbetsuppgifter utanför Barnahus som respondenterna direkt relaterade till barnförhör och medhörning handlade om att möta barnet och vårdnadshavarna. En av respondenterna satte ord på hur detta var en arbetsuppgift som behövde utföras snabbt och i anslutning till medhörningen:

Målet är att vi ska kunna erbjuda familjen tid på socialkontoret redan samma dag [...] sen så kan vi ju aldrig prata om, så länge det är en pågående utredning hos polisen så kan vi aldrig prata om de

händelserna och det är ju inte helt oproblematiskt för då ska man sitta och prata om allt annat än det som vi egentligen behöver prata om”

Respondent 2

Respondent 2 resonerade i detta sammanhang kring hur barnförhöret satte igång en process där socialtjänsten behövde agera omgående, oavsett om berättelsen i barnförhöret gett upphov till behov av ny skyddsbedömning eller ej. I respondenternas berättelse såg det olika ut hur processen som initierat detta såg ut. Det verkade dock vara en relativt vanlig erfarenhet att polis informerat vårdnadshavare om att barnförhör skett med barnet, att socialtjänsten deltagit och skulle ta en vidare kontakt under dagen. Respondenterna beskrev att informationen om barnförhöret lett till reaktioner från vårdnadshavare. Dessa reaktioner kunde vara i form av ilska, oro eller önskemål om mer information. Respondenterna beskrev det som en självklarhet men också som en svår arbetsuppgift att möta upp dessa reaktioner, samtidigt som de behövt förhålla sig till rådande förundersökningssekretess.

Generellt beskrev respondenterna att de sällan behövt prata mer med barnet om själva berättelsen i barnförhöret. Berättelsen om våld var ofta känd för socialtjänsten innan barnförhöret. Ibland, då socialtjänsten haft mycket kännedom om barnet, beskrev respondenterna att de pratat med barnet innan om hur ett barnförhör kan gå till. I de fall där detta inte varit möjligt förekom istället beskrivningar kring hur barnet som hade deltagit i förhöret behövde hjälp att förstå händelsen som de gått igenom. Respondenterna bedömde att det föll inom ramen för deras uppdrag att möta upp behovet. Respondent 1 beskriver en sådan erfarenhet:

För det var ju ett barn där det liksom, barnet förstod inte alls vad det var som hade hänt [...] barnet förstod ingenting och det blev jättekonstigt. Barnet vågade typ inte gå till förskolan sen, ja för att

den trodde att polisen skulle komma typ och hämta barnet igen. Så då fick vi liksom gå igenom alla stegen.

Respondent 1

Yrkeskunskap som socialsekreterare består av flera delar såsom kunskap om sin verksamhet, kännedom om möjliga handlingar och deras konsekvenser, kunskap om klienters behov samt kännedom om den egna förmågan som yrkesverksam (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008). Yrkeskunskapen är en del av det som fyller yrkesrollen och som sedermera bidrar till socialarbetarens handlingsutrymme. Att utnyttja sitt handlingsutrymme är att använda sina yrkeskunskaper (ibid). Inom ramen för socialsekreterarens yrkeskunskaper och handlingsutrymme ingår också relationsskapande. Socialsekreterarens arbete sker i det relationella vilket innebär att socialsekreteraren behöver förhålla sig till sin klient i någon slags relation (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008). Relationer kan ha olika karaktär, exempelvis den omsorgsinriktade som är processinriktad med återkommande kontakter, den serviceinriktade som är mer byråkratisk samt den stödjande relationen som befinner sig någonstans mellan den omsorgsinriktade och den serviceinriktade (ibid).

Utifrån respondenternas beskrivningar skulle man kunna förstå det som att de agerar inom ramen för sitt handlingsutrymme när de behöver hantera reaktioner från klienter. Respondenternas agerande i situationen tyder på en upplevd trygghet i sin roll, sin funktion och sin förmåga. Citaten visar också på vad vi skulle kunna förstå som ett omsorgs- eller stödrelation i förhållande till klienterna. Det processinriktade arbetet inom socialtjänsten verkar i dessa fall möjliggöra ett stöd till både vårdnadshavare och barn för att kunna hantera en oförutsägbar situation. Sammanfattningsvis kan man också tolka respondenternas beskrivningar som att deras deltagande i medhörningen varit viktig för att kunna möta upp det behov klienter ger uttryck för i samband med barnförhör.

6.3.2 Medhörningens betydelse för fortsatt handläggning

Utöver tankarna kring behov av uppföljning direkt knutet till medhörning- och barnförhör resonerade respondenterna kring medhörningens användbarhet i den vidare handläggningen kring barnet.

Ett återkommande tema på ämnet var huruvida barnets berättelse från barnförhöret kunde återanvändas i socialtjänstens utredning eller inte. Alla respondenter benämnde det faktum att deltagarna vid medhörningen inte får föra anteckningar eller journalföra information från förhöret med hänvisning till förundersökningssekretess. Två deltagare nämnde möjlighet att begära ut förhöret som handling efter att processen hos polisen avslutats. Utifrån respondenternas berättelse så verkar det vanliga förfarandet vara att det enda som journalförs är att deltagande vid medhörning har förekommit men ingenting kring barnets berättelse. En respondent säger:

Vi ska ju, vad jag har fått till mig här, inte anteckna någonting från förhören vilket betyder att vi, ja det blir ett ganska oklart syfte vad vi ska ta vägen med den informationen.

Respondent 5

Olika tolkningar av förundersökningssekretess har betydelse för hur medhörning samordnas och används menar Johansson (2011). De olika tolkningarna kan knytas till funderingar kring hur förundersökningssekretess förhåller sig till socialtjänstens sekretess (ibid). Socialtjänstens sekretessbestämmelser innehåller partsinsyn, alltså att vårdnadshavare kan ta del av information som journalförs (Ekroth & Montoya 2014). Citatet från Respondent 5 illustrerar respondenternas erfarenheter kring journalföring. Det går att förstå det som att reglerna kring journalföring påverkar socialsekreterarnas arbete och att detta påverkar hur de uppfattar betydelsen av medhörningssituationen. En av ursprungstankarna med Barnahus verksamhet är myndigheter ska kunna samverka för att barn inte ska

behöva upprepa sin historia. Det kan argumenteras för att detta syftet med samverkan går förlorat med denna typ av förhållningssätt till möjlighet att journalföra. Socialtjänsten har möjlighet att begränsa partsinsyn i den mån det behövs för att skydda barnet. Det kan tänkas att detta hade varit ett möjligt och mer rimligt alternativ för att bättre kunna använda samverkan och agera för barnets bästa.

Det kan också diskuteras huruvida information som framkommer i samverkan som är av relevans för socialtjänstens utredning kan hanteras på ett bra sätt. En av respondenterna beskriver att information brukar framkomma vid medhörningen:

Men det har väl framkommit en del saker som ändå är ny information, kanske inte just vad barnet har sagt för jag upplever ju att vi får, att barnen berättat mer för oss än vad de gör i barnförhöret så. Men kanske runt om liksom, vad utredande polis känner till sen innan eller känner runt om familjen.

Respondent 3

Bristande journalföring mellan samverkande myndigheter på Barnahus är uppmärksammas i tidigare forskning (Landberg, Kaldal och Eriksson 2020). I forskningen framkommer det att det är otydligt hur, vad och på vilket sätt de olika myndigheterna samverkat. Bristen på journalföring kan alltså leda till att information försvinner och att viktig samverkan och koordinering inte kan ske som tänkt (ibid.) Det är delvis oklart i empirin huruvida respondenterna särskiljer vilken information som får journalföras eller ej, en vanlig uppfattning verkar dock vara att de avstår från att journalföra under besöket. När information framkommer som är av vikt för utredningen så skulle det kunna vara så att socialsekreterares upplevelser av begränsning kring journalföring gör att viktig information går förlorat. Att inte kunna journalföra bör rimligtvis begränsa möjligheten till att göra rimliga skyddsbedömningar i samband med barnförhören i de fall det

behövs. Ett annat möjligt scenario är också att det blir beroende av socialsekreterarens goda minne huruvida information inkluderas i skyddsbedömning och utredning eller ej. Att information ska hanteras på detta sätt i en samverkanskontext får tolkas som rättsosäkert och inte eftersträvansvärt.

Ett annat resonemang som respondenterna för berör ärendegång i förhållande till medhörning och barnförhör. Det förekommer olika beskrivningar kopplade till den generella ärendegången hos rättsväsendet när brott mot barn polisanmäls. Det framkommer också erfarenheter av att handlägga barnärenden inom socialtjänsten samtidigt som det är ett polisärende gällande brott. Flera av respondenternas upplevelser är att polisanmälningar gällande brott mot barn sällan leder till åtal. Oavsett åtalsprocess behöver socialsekreterare ändå hantera frågan kring barnets skydd. Detta illustreras i följande citat:

Man kan ju också alltså typ få veta lite grann vad åklagaren tänker, alltså, vad ska vi göra, alltså kommer de kunna göra någonting med det här eller inte, lite så. Men det, ja det hjälper oss inte så mycket heller, vi måste göra någonting ändå oavsett vad de gör.

Respondent 1

Här kan det tolkas som att respondent 1 menar att samverkan vid medhörning kan bidra till ökad kunskap kring rättsväsendets ärendegång. Samtidigt skulle man kunna förstå beskrivningen som att informationen inte är för särskilt stor skillnad eftersom att socialtjänstens utredningsförfarande behöver fortskrida oavsett. Socialtjänsten har handläggningstid att förhålla sig till och kan generellt inte pausa sin ärendegång i väntan på brottsutredning (Socialstyrelsen 2018).

Kopplat till utredningstid och upplevelsen av det låga antalet åtal så går det också att tolka det som att barnförhör och samverkan kring denna ibland uppfattas som

en omväg eller ett hinder för socialtjänstens vidare handläggning. En av respondenterna sätter ord på det så här;

Men när föräldrarna vet att det är en polissak och väljer att inte berätta om våldet för att skydda sig själva, då fortsätter de ju att välja att inte prata om våldet och då är det svårare att få till en förändring [...] jag tror att om vi i socialtjänsten först hade kunnat jobba mer på ett annat sätt med våldet när det väl framkommer så hade det varit något mer verksamt.

Respondent 2

Att olika ärendegångar och tidsramar är ett problem har identifierats i tidigare forskning. Exempelvis beskrivs det att både polis och socialtjänst har en oro för att myndigheternas olika rutiner kring barn som utsatts för brott riskerar att äventyra såväl socialtjänstens utredning som rättsväsendets brottsutredning (Newman & Dannenfelser 2005; Grace et al. 2019). Båda de föregående citat från Respondent 1 och 2 diskuterar hur socialtjänsten ska förhålla sig till andra myndigheter kopplat till fortsatt handläggning. Utifrån tidigare forskning går det också att förstå det som att detta är ett diskussionsämne som inte är unikt för dessa respondenter eller ens socialtjänsten som yrke. Ett sätt att förstå detta mer är genom att använda teorin om sociala representationer. Respondenterna har i denna studie en tydlig och gemensam bild av hur de ska förhålla sig till barn som blivit utsatta för våld (Danermark 2004). Detta ska socialsekreterarna göra genom att skydda och stötta barnet samt hjälpa föräldrarna till förändring. Utifrån den tidigare forskningen kan vi förstå det som att rättsväsendets sociala representationer förhåller sig till barn som utsatts för våld genom att utgå ifrån att brott behöver utredas (Grace et al. 2019). Att de olika yrkesgrupperna förhåller sig olika till fenomenet barn som utsatts för våld kan förstås utifrån Piagets tankar om socio-centrerad kunskap (Jodelet 1995). I detta fall innebär det att gruppen sociala representationer speglar det som kan ses som deras behov och intressen. Detta är

förenligt med olika yrkesgrupper, deras sociala representationer kan förstås som ändamålsenliga i relation till deras uttalade arbetsuppgift (Danermark 2004).

I detta fallet kan vi se hur socialsekreterares representationer utmanar de representationer som vi kan anta finns inom rättsväsendet. Respondenterna diskuterar vad som egentligen är ”viktigast” kring barnet som varit utsatt för våld. Det går att tolka det som att socialsekreterarna ifrågasätter att rättsväsendets process, när barn varit utsatta för våld, prioriteras trots att detta får negativa konsekvenser för deras egen handläggning. Det skulle kunna gå att förstå respondenternas resonemang som att det fortsatt finns saker att förbättra när det gäller samverkan mellan socialtjänst och rättsväsende för att skapa mindre friktion och mer likvärdighet i de olika utredningsprocesserna.

7. Avslutande diskussion

Inledningsvis i denna studie presenterades syftet som varit att ta reda på socialsekreterares upplevelse av medhörning vid barnförhör med barn som misstänks varit utsatta för brott. Som stöd för att ta reda på socialsekreterarnas upplevelser av medhörning använde jag mig av fyra frågeställningar som berört områdena socialsekreterarens roll och delaktighet, medhörningens betydelse för fortsatt handläggning samt framgångsfaktorer och utvecklingsområden för medhörning. För att besvara frågeställningarna samlades empirin in genom intervjuer som sedan analyserades och presenterades under avsnitt 6. Resultat och analys. Resultaten sorterades in i tre övergripande teman; *Socialsekreterarens roll vid medhörning*, *Relationer mellan professionella samt socialsekreterarens fortsatta arbete*. Som avslutning på denna studie vill jag föra en reflekterande diskussion kring slutsatser från resultatet samt föra fram tankar kring vidare forskning på ämnet.

7.1 Slutsatser och diskussion

Hur ser socialsekreterare på sin roll som medhörare under barnförhör?

Några av de viktigaste upptäckterna som gjordes i resultatet var att respondenterna uppfattade skyddsbedömning som deras huvudsakliga arbetsuppgift vid medhörning samt att de beskrev sin roll vid medhörning som otydlig. Otydlighet kring socialsekreterarens roll vid medhörning kunde relateras till att skyddsbedömning redan utförts samt att det fanns otydliga rutiner kring deltagandet på Barnahus. Otydligheten kunde också relateras till viss rollkonflikt, respondenterna beskrev att deras roll bör innehålla mer än skyddsbedömning, exempelvis stöd till barnet samt att tillgodose barnets rättigheter efterlevs i förhörssituationen vilka är arbetsuppgifter som vid barnförhör är tilldelade andra personer än socialsekreteraren. Resultatet från denna studien stämmer till stor del överens med tidigare forskning gjord av såväl Kläfverud (2021) som Grace et al. (2019) som också belyst svårigheterna att identifiera socialsekreterarens roll i samverkan på Barnahus.

Generellt var det intressant att respondenterna, oberoende av varandra, hade väldigt överensstämmande synsätt kring socialsekreterarens roll. Något som jag reflekterade kring var att det förekom få beskrivningar av samarbete eller samverkan kopplade till socialsekreterarens roll, detta trots medhörningens samlande av olika aktörer. Beskrivningarna som förekom handlade oftare om utförande av socialsekreterarens ordinarie arbete; skyddsbedömning, i en annan kontext än på socialkontoret. Eftersom det var en vanlig erfarenhet att ha kännedom om barnets berättelse om våld beskrev socialsekreterarna förvirring kring syftet med medhörningen. För mig för det tankarna till det som flera av socialsekreterarna själva sätter ord på, brist på tydliga rutiner men eventuellt också att organisatoriska strukturer för att uppfylla delar av målen med Barnahus verksamhet, att kunna koordinera gemensam respons, inte finns på plats. Min upplevelse var dessutom att respondenterna skapat sig en syn på sin roll vid medhörning baserad på erfarenhet av att ha deltagit i medhörningssituationen snarare än från information om syfte och tillvägagångssätt vid medhörning. För mig tyder detta på en organisatorisk brist, där målet med Barnahus verksamhet, ramarna för samverkan samt medföljande rutiner inte tydligt framgått till de yrkesverksamma. Kanske gäller detta särskilt de samverkansaktörer som är externa.

Hur ser socialsekreterare på sin delaktighet som medhörare under barnförhör?

I relation till ovanstående frågeställning framkom flera relevanta fynd i resultatet. Respondenterna beskrev hur deras delaktighet vid medhörning kan se ut i praktiken. De beskrev positiva upplevelser av att få träffa andra professionella och informationsutbytet som följer. Samtidigt framkom svårigheter med att bedöma sekretess vid informationsutbytet. Ett annat tydligt framkommande tema angående delaktighet var upplevelser av maktobalans vid medhörningen. Maktobalansen tog sig uttryck i beskrivningar av bristande självförtroende i samverkanssituationen, att kompetens inte blir tillvaratagen, upplevelser av att bli otrevligt bemött av andra professionella samt känslan av att samverkan på Barnahus framförallt är till för brottsutredning. Även detta resultat kan relateras till i princip all tidigare

forskning som presenterats i studien (Newman & Dannenfelter 2005; Johansson 2011; Grace et al. 2019; Kläfverud 2021; Krushas et al. 2022). I denna forskning presenteras faktorer som kan ses som hinder och framgångsfaktorer för samverkan, där berörs såväl sekretess, informationsutbyte och kommunikation som skillnader i uppdrag, maktobalans och hierarkier vid samverkan.

Min reflektion är att dessa fynd är centrala för att förstå hur socialsekreterare upplever medhörning vid barnförhör. Återigen är det relevant att ställa sig frågan kring vilken typ av förberedelser som föregått socialsekreterarens deltagande vid medhörningen. Rimligtvis behöver såväl socialsekreterare som andra deltagare vid medhörningen känna sig trygga med sitt eget och andras handlingsutrymme kring sekretess. När den tryggheten inte finns skulle informationsdelningen potentiellt kunna bli högst subjektiv och därtill bidra till ett varierande resultat av samverkan. Den maktobalans som beskrivs i medhörningsrummet behöver också diskuteras i förhållande till samverkansstruktur och huruvida Barnahus används i enlighet med det ursprungliga syftet. Den tolkningen jag gör utifrån respondenternas beskrivning är att de inte upplever sig ha likvärdigt inflytande som andra samverkande parter vid medhörningen. Jag förstår detta som att respondenterna framförallt uppfattar Barnahus som en plats som syftar till att utreda brott, där socialsekreteraren är en gäst. Min reflektion är att man i samverkanssituationen kan gå miste om resurs och kompetens kring barnets hela utsatthet om socialsekreteraren inte känner att dennes kunskaper är efterfrågade i rummet.

Hur resonerar socialsekreterare kring medhörningens betydelse för det fortsatta arbetet med barnet inom socialtjänsten?

Den tredje frågeställningen besvarades ur två olika perspektiv. Respondenterna beskrev hur barnförhöret och medhörningen medförde visst förberedande och uppföljande arbete. Exempelvis kunde detta handla om att hjälpa barnet att bearbeta erfarenheten av att ha blivit förhörd samt att ta emot reaktioner från vårdnadshavare. Utöver detta resonerades det framförallt kring svårigheter att

praktiskt hantera den information som framkommit vid medhörning samt hur processen kring polisanmälan och åtal förhåller sig till socialtjänstens utredning av skydd. Generellt beskrev respondenterna att barnförhöret och medhörningen snarare var ett hinder än hjälp för socialtjänstens vidare handläggning. Liknande resultat presenteras även i forskning gjord av Newman och Dannenfeler (2015, Johansson (2011), Grace et al. (2019) samt Landberg, Kaldal och Eriksson (2020). Dessa studier har bland annat berört journalföring, skillnader i ärendeprocesser samt hur förundersökningssekretess påverkar samverkan mellan olika professioner.

Utifrån detta resultat reflekterade jag främst kring den frustration jag upplevde att socialsekreterarna hade kring att barnförhören sällan lett vidare till åtal.

Beskrivningarna de gjorde kring barnförhörens och medhörningens användbarhet behöver ställas i relation till upplevelsen av att det varit i ”onödan”. Jag tror att socialsekreterarna skulle resonera annorlunda om upplevelsen var att processen ledde till att barnet fick rättslig upprättelse i relation till sin upplevelse av våld. Utifrån lagar och förordningar som presenterats i avsnitt 2. Fördjupad kontext, så vet vi att rättsväsendets process kring barn som utsatts för brott behöver finnas parallellt med socialtjänstens utredningar oavsett utgång. Kanske skulle processerna dock kunna fungera mer friktionsfritt. Här är min reflektion att socialtjänst och rättsväsende troligtvis skulle gynnas av en större förståelse för varandras olika arbetsprocesser. På så sätt skulle det finnas bättre förutsättningar för att utveckla samverkan och koordinerad respons kring barn som blivit utsatta för våld.

Vilka framgångsfaktorer och utvecklingsområden för medhörning identifieras av socialsekreterare?

Denna forskningsfråga får anses besvarad i relation till resonemangen kring de tre andra forskningsfrågorna. När respondenterna beskrivit sina upplevelser så har de också beskrivit såväl positiva som negativa erfarenheter. Några av framgångsfaktorerna som beskrivits kring medhörning är möjlighet att agera

skyndsamt kring skyddsbehov samt att möta och dela med sig och få viktig kännedom från andra myndigheter. Upplevelsen av medhörning verkar också ha varierat med vilka individer socialsekreteraren samverkat med på Barnahus. Danermark och Kullberg (1999) har beskrivit faktorer som kan hämma samverkan, bland dessa hittar vi bland annat olika kunskapstraditioner och professionella mål, skilda organisatoriska strukturer, oklar ansvarsfördelning, asymmetrisk relation mellan de samverkande samt dålig samordning. Erfarenheter som liknar dessa faktorer har benämnts i varierande omfattning i denna studie. Dessa erfarenheter skulle också kunna beskrivas som utvecklingsområden för att uppnå en medhörning och samverkan som är mer givande för deltagarna. Resultatet kopplat till framgångsfaktorer och utvecklingsområden i denna studie har likheter med tidigare forskning gjord av Newman och Dannenfelser (2015) samt Krushas et al. (2022) som studerat hinder och framgångsfaktorer vid samverkan på Barnahus.

Sammanfattningsvis har jag i denna studie ämnat belysa socialsekreterares upplevelse av medhörning. Respondenterna har beskrivit erfarenheter av medhörning som varit såväl positiva som negativa. Utifrån dessa negativa erfarenheter kan vi identifiera utvecklingsområden för samverkan i form av medhörning. Det är viktigt att poängtera att denna studie framförallt belyser dessa sex respondenters upplevelse av medhörning i området Storgöteborg. Trots denna begränsning så speglar resultatet i stor utsträckning tidigare forskning kring samverkan på Barnahus som pågått de senaste 20 åren.

7.2 Framtida forskning

Med anledning av att resultatet i denna studie stämmer väl överens med tidigare forskning som gjorts de senaste 20-25 åren vill jag argumentera för att det viktigaste fokuset framöver bör ligga på implementering av kunskaper. Forskningen har bidragit med gedigen kunskapsproduktion kring vilka organisatoriska förutsättningar och aktiviteter som kan verka främjande för god samverkan. Forskning återger dock upprepat och över längre tid att

socialsekreterare och andra aktörer upplever flera faktorer som hämmar samverkan, även i sammanhang som Barnahus vars huvudsakliga uppdrag bland annat är samverkan för barnets bästa. Jag vill därför hävda att det är av vikt att i framtida forskning fokusera på hur kunskapsproduktion kring god samverkan ska implementeras i verksamheter och i det praktiska sociala arbetet. Forskning kring god samverkan och hur god samverkan ska implementeras är viktig för att förstå hur socialtjänst och andra myndigheter fortsättningsvis ska kunna arbeta för att koordinera och optimera stöd till barn som varit utsatta för våld.

Referenslista

- Andersson, M. (2019). *Olagligt men inte straffbart: en rättslig analys av det straffrättsliga skyddet för barn som utsätts för våld i hemmet*. Stockholm: Unicef. https://assets.ctfassets.net/gl8rzq2xcs2o/71z9aNvpvOx0IiwErfBKtt/b8360c01884f7b9cd059d99f3724edb2/Unicef_Va_ ldsrapport_2019_Digital_1_.pdf
- Bentley, E. (u.å) *oTranscribe*. <https://otranscribe.com/>
- Bryman, A. (2016). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
- Börjesson, M. & Rehn, A. (2009). *Makt*. Malmö: Liber.
- Chaib, M & Orfali, B. (1995). Introduktion till teorier och metoder kring sociala representationer. I: M. Chaib & B. Orfali (Red.). *Sociala representationer: Om vardagsvetandets sociala fundament*. Göteborg: Daidalos. ss. 15-24
- Danermark, B. (2004). *Samverkan - en fråga om makt*. Örebro: Läromedia.
- Danermark, B. & Kullberg, C. (1999). *Samverkan: Välfärdsstatens nya arbetsform*. Lund: Studentlitteratur.
- David, M. & D. Sutton, C. (2016). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Doise, W. (1995). Förankring vid studiet av sociala representationer. I: M. Chaib & B. Orfali (Red.). *Sociala representationer: Om vardagsvetandets sociala fundament*. Göteborg: Daidalos, ss. 83-95.
- Ekroth, J. & Fridström Montoya, T. (2014). *Offentlighet och sekretess i socialtjänsten: En introduktion*. Malmö: Égalité.
- Brauer, J. & Germundsson, P. (2022). Att förstå samverkan utifrån teorin om sociala representationer. I: Å. Hedberg Rundgren, C. Klinga, M. Löfström & L. Mossberg (Red.) *Perspektiv på samverkan*. Lund: Studentlitteratur, ss. 131-150.
- Grace, A., Ricciardelli, R., Spencer, D. & Ballucci, D. (2019). Collaborative policing: Networked responses to child victims of sex crimes. *Child Abuse & Neglect*, 93, ss. 197-207. doi: doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.05.001
- Göteborgs universitet. (2022). *Studiehandledning: Vetenskapligt självständigt arbete på kandidatnivå*. Göteborg: Institutionen för socialt arbete.
- HSLF-FS 2022:39. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Jernbro, C. & Janson, S. (2017). *Våld mot barn 2016: En nationell kartläggning*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset. https://www.wallmannabarnh.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2017/08/Vald_mot_barn_2016-en-nationell_kartlaggning.pdf
- Jodelet, D. (1995). Sociala representationer: ett forskningsområde under utveckling. I: M. Chaib & B. Orfali (Red.). *Sociala representationer: Om vardagsvetandets sociala fundament*. Göteborg: Daidalos, ss. 27-56.
- Johansson, S. (2011). *Rätt, makt och institutionell förändring: En kritisk analys av myndigheters samverkan i barnahus*. Diss. Lunds Universitet.

- Johansson, S., Stefansen, K., Bakketeig, E. & Kaldal, A. (2018). Implementing the Nordic Barnahus Model: Characteristics and Local Adaptions. I: S. Johansson, K. Stefansen, E. Bakketeig, & A. Kaldal (Red.) *Collaborating Against Child Abuse: Exploring the Nordic Barnahus Model*. Cham: Palgrave MacMillan, ss. 1-39.
doi: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-58388-4>
- Isdal, P. (2001). *Meningen med våld*. Stockholm: Gothia Förlag.
- Justitiedepartementet. (1978). Om förbud mot aga (Regeringens proposition 1978/79:67). Stockholm: Regeringskansliet.
- Justitiedepartementet. (2015). *Det svenska rättsväsendet*. Stockholm: Regeringskansliet.
- Kläfverud, M. (2021). *Iscensätta barnperspektiv: Före, under och efter Barnahusbesök*. Diss. Lunds universitet.
- Krushas, E. A., Kulig, C. T., Wright, M. E., Spohn, E. R. & Castrianno M, L. (2022). Identifying Successes and Barriers in a Child Advocacy Center: An Examination of Five Service Areas. *Child & Youth Services*,
doi: [10.1080/0145935X.2022.2107505](https://doi.org/10.1080/0145935X.2022.2107505)
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Landberg, Å., Kaldal, A. & Eriksson, M. (2020). *Delaktighet genom kunskap, kontroll och gemenskap: Barnets väg genom barnahus*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S. A. (2022). Multidisciplinär samverkan och barnahus. I: A. S. Larsson, R. L. Sjöberg (red) *Barnförhör: Att få vetenskap och juridik att fungera i praktiken*. Lund: Studentlitteratur, ss. 121-128.
- Lind Haldorsson, O. (2017). *European barnahus quality standards. Guidance for multidisciplinary and interagency response to child victims and witnesses of violence*. The PROMISE Project series. Council of the Baltic Sea States Secretariat and Child Circle. <https://www.barnahus.eu/en/wp-content/uploads/2020/02/PROMISE-Barnahus-Quality-Standards.pdf>
- Newman, B. S., & Dannenfelser, P. L. (2005). Children's protective services and law enforcement: Fostering partnerships in investigations of child abuse. *Journal of Child Sexual Abuse*, 14(2), ss. 97-111. doi: https://doi.org/10.1300/J070v14n02_06
- Rikspolisstyrelsen. (2009). Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för landets Barnahus. Ju2009/08003/KRIM. https://barnahuslinkoping.se/wp-content/uploads/2014/11/Nationella_riktlinjer_samt_kriterier.pdf
- SFS 1949:381. Föräldrabalken. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 1947:948. Förundersökningskungörelse. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 1962:700. Brottsbalken. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 1984:387. Polislag. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 1990:52. Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 1999:997. Lag om särskild företrädare för barn. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2001:453. Socialtjänstlagen. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2009:400. Offentlighets- och sekretesslag. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2017:900. Förvaltningslagen. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2018:1197. Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.

Skolverket, Rikspolisstyrelsen, Myndigheten för skolutveckling och Socialstyrelsen. (2007). *Strategi för samverkan - kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa*. Stockholm: Skolverket, Rikspolisstyrelsen, Myndigheten för skolutveckling, Socialstyrelsen. <https://kunskapsbanken.nck.uu.se/nckkb/nck/publik/fil/visa/340/42.pdf>

Socialdepartementet. (2014). *Konventionen om barnets rättigheter: med strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige*. Stockholm: Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/contentassets/586fa7da22e74ed7a9e8a5bd41d101fe/konventionen-om-barnets-rattigheter---med-strategi-for-att-starka-barnets-rattigheter-i-sverige-s2014.025>

Socialstyrelsen. (2013). *Samverka för barns bästa: en vägledning om barns behov av insatser från flera aktörer*. Stockholm: Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2013-8-1.pdf>

Socialstyrelsen. (2015). *Utreda barn och unga: Handbok för socialtjänstens arbete enligt socialtjänstlagen*. Stockholm: Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2015-1-9.pdf>

Socialstyrelsen. (2018). *Grundbok i BBIC: Barns behov i centrum*. Stockholm: Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2018-10-20.pdf>

Svensson, K., Johnsson, E. & Laanemets, L. (2008). *Handlingsutrymme: Utmaningar i socialt arbete*. Stockholm: Natur och kultur.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) (2021). *Så styrs kommunen*. <https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/styrningledning/kommunaltstjvalvstyre/sastyrskommunen.735.html> [2023-04-25]

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf

Åklagarmyndigheten. (2019). *Brott mot barn – Åklagarens barnhandbok*. Göteborg: Åklagarmyndigheten. <https://www.aklagare.se/globalassets/dokument/handbocker/barnhandboken.pdf>

Bilagor

1. Informationsbrev

Institutionen för socialt arbete

2021-03-19

Vill du delta i en vetenskaplig studie?

Är du socialsekreterare och arbetar med barn och ungdomsärenden inom socialtjänsten? Möter du barn som misstänkts varit utsatta för våldsbrott eller övergrepp? Har du deltagit i medhörning vid barnförhör? Då är du den person jag söker.

Jag heter Desirée Johannesson Thörnqvist. En del av min utbildning till socionom består av att skriva en kandidatuppsats inom socialt arbete. Nu söker jag respondenter som vill bidra till denna studie. Syftet med studien är att ta reda på socialsekreterares upplevelse av medhörning vid barnförhör med barn som misstänkts varit utsatta för brott.

Ditt deltagande sker i form av en enskild intervju om cirka 45 minuter. Intervjun kommer att ske i digital form på ett sätt som du och jag kommer överens om tillsammans.

Studien utgår ifrån Vetenskapsrådets forskningsetiska principer och förhåller sig därför till informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Du som deltagare har rätt att ta del av all information som är av vikt för ditt deltagande.

Deltagande i studien sker med ditt samtycke vilket innebär att medverka i studien alltid är frivilligt. Du som respondent kan dra dig ur och be att få ditt bidrag borttaget ur studien när som helst fram till dess att uppsatsen lämnas in för examination.

Studien förhåller sig till konfidentialitetskravet på så sätt att de som kommer att ta del av ditt bidrag i sin helhet är jag och min handledare. Upplevelser, information och beskrivningar som används från intervjun kommer att avidentifieras innan dessa publiceras i uppsatsen.

Ditt bidrag till studien kommer enbart att användas i vetenskapligt syfte i denna kandidatuppsats.

Vid frågor eller intresse – kontakta mig via kontaktuppgifterna nedan.

Med vänlig hälsning,

Desirée Johannesson Thörnqvist

gusdesth@student.gu.se

0703505221

Handledare:

Fil Dr. Anneli Larsson

anneli.larsson@socwork.gu.se

2. Intervjuguide

Institutionen för socialt arbete

Intervjuguide

1. Berätta om din erfarenhet av medhörning vid barnförhör.
2. Beskriv syftet med ditt deltagande vid medhörning.
3. Hur ser ditt deltagande ut under medhörning? Beskriv hur!
4. Använder du dig av informationen från barnförhöret i din handläggning? Om ja, hur? Om nej, varför inte?
5. Gör du skyddsbedömningar eller andra bedömningar parallellt med barnförhöret? Hur går detta till?
6. Är medhörningen tillräcklig för att kunna göra en sådan bedömning? Om ja, beskriv hur? Om nej, varför inte?
7. Har du upplevt ett tillfälle då medhörningen var positiv, om ja, berätta om det?
8. Finns det någonting som skulle kunna utvecklas under medhörningen för att den bättre ska uppfylla sitt syfte eller vara mer användbar för ditt arbete? Om ja, hur?